

VESTNIK

NOTICIERO

XXXI

5-6-7

1980

VESTNIK slovenskih domobrancev in drugih protikomunistov je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij. Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158. Editor resp.: Rudi Bras. Sucursal 7, 1407 — Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans.
Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina
Registro de la Propiedad Intelectual No. 53.342 (23-4-80)

VSEBINA: Na petintrideseti predvečer (Vladimir Kos) — To je zmaga, ki premaga svet (J. Cvelbar) — Junaški duhovnik Francé Križnik umrl — Vedno so z nami! (Aleš Gošar) — Pogled na Slovenijo z mojega zornega kota (Francé Zorec) — Oporoka mladega domobranca — Takih junakov ni več! — Strahljivca v celem ni bilo števili! — Spominski dan na mučence domobrance (Valentin Potočnik) — Ne-slovenski Glas (Rudolf Smersu) — Brali smo in pripominjamo — Društvene vesti — Decreto No. 947 — Osmrtnica — Darovi — Slovenec sem, tako je mati d'jala.

VESTNIK NOTICIERO SLOVENSКИH DOMOBRANCEV IN DRUGIH PROTİKOMUNISTOU

MAJ-JUNIЈ-JULIJ 1980

5/6/7

Na petintrideseti predvečer

Na jugu,
tam kjer naš otok osvaja prostor s polotokom Izu,
na jugu,
kjer strme skale rasejo navzdol v morje,
bom vrgel
zadnjo vejo češnje s cveti v dolgem nizu
v vrtinec,
v spomin na borcev do muk izkušeno srcé.

Ta maj bo
trideset peti. In veter, vem, bo zibal cvet za cvetom;
vrtinec
bo bel, modrikast, rožnat: kakor dan trpljenj.
Morjé
bo pelo vanj z zeleno-bisernim duetom —
še dolgo
potem, ko rožnatih vlaken dih bo cvet leden.

Na skali
stal bom. Kdo drug bo drugje vesel, na drugih kontinentih.
Motril bom
obzorje, s soncem risani mejnik morjá,
drseč
za njim po svetlomodrega srca tangenti,
dotlej
da se šum valov spremeni v šepet gozdov domá.

Vladimir Kos.

„To je zmaga, ki premaga svet...“

V slovenski kapeli v Buenos Airesu, Argentina, je na marmor napisano: GLEJTE JIH: Duše slovenskih žrtev vojne, revolucije, prisilnih vrnitev, izgnanstva. SPOMINANJTE SE NAS! Vpijejo iz onstranstva. ZA MRTVE NE BODI MRTEV!... Moli za pokojne.

Te dni mineva 35 let, ko se je odprl in zaprl grob v Kočevskem rogu, v Teharjah in drugod. Zbrali smo se, da počastimo spomin na tisoče mrtvih, na tisoče onih, ki so pokopani v prepovedanih grobovih, na tisoče onih, ki so šli skozi ječe v Ljubljani in drugod, tako škofje, duhovniki, laiki, pa da počastimo tudi one, ki so v družinah prenašali — mnogi še sedaj prenašajo — muke, skrbi, dvome, dušne boje — trpljenje mnogih vrst, znano bolj Bogu kot človeškim očem.

Ob Kristusu in s Kristusom pri daritvi sv. maše združeni, bomo molili za naše rajne, molili tudi zase, da bi bili vredni naših mučencev, in ker smo kristjani, hočemo v Kristusovem duhu moliti tudi za spreobrnjenje mučiteljev naših bratov in sestra.

Prvo misel bi rad naslovil na komunistične špijone, ki ste tu in one, ki niste komunisti, pa radi vse znosite na komunistično propagandno centralo tu v Clevelandu, Torontu, Pittsburgu in drugod. Brez vašega vestnega dela, bi vam ne mogel povedati naslednjega:

Moj prijatelj župnik Končnik, ki je umrl lansko leto, se je pred letom zaradi zdravja vrnil v Slovenijo. Seveda je moral na „prostovoljne“ razgovore s policijo — UDBO. Pri enem takem zaslišanju mu je policist prinesel imena duhovnikov, ki živimo zunaj Slovenije — v Ameriki, Argentini, Kanadi, Evropi. Zahteval je od Končnika, naj prinese napisano karakterizacijo za vsakega duhovnika. Končnik mnogo teh duhovnikov nikdar v življenju ni niti videl. Končnik ukaza ni izvršil. Policist mene ni nikdar videl, vendar je Končnika vprašal: „Zakaj je Cvelbar tako strupen?!“

Dragi prijatelj! Vsaka resnica, ki nasprotuje komunistični miselnosti, je po komunističnem nazoru — strup, ki bi ga nihče ne smel omenjati.

Ni pa bil strup brez vsake sodbe pomoriti 12.000 domobrancev.

Ni bil strup zmetati razmesarjena trupla tisočev v grobove, ki so še danes prepovedani, ne smeš jih obiskati.

Ni bil strup pomoriti 69 slovenskih duhovnikov — morda je število še višje — mnogi so še sedaj pokopani v prepovedanih grobovih...

Ni bil strup klati očete, matere, fante, dekleta, tudi otroke, tudi hrome — brez vsake sodbe...

Ni bil strup tisoče in tisoče zapirati po ječah, jih mučiti, zaničevati.

Ni bil strup streljati ljudi sredi ulice, polja, odganjati zdoma, rezati žive (Ida v Zalogu pri Cerkljah).

Ni bil strup tisoče in tisoče zapirati po ječah, jih mučiti, zaničevati, sramotiti...

Ni bil strup ustvariti slovenske katakombe. Da, katakombe... Ka-

takombe nas spominjajo na prve kristjane, ki so bili zaradi vere v pravega Boga vrženi divjim zverem, trupla pa pokopana v podzemskih pokopališčih — katakombah. Naše slovenske katakombe — tako jih smemo imenovati — so bile ječe v Ljubljani, Mariboru in drugod, kjer so krščeni slovenski brezverni komunisti mučili ne le telesa, ampak duha, duše in srca duhovnikov in laikov z neprestanimi zasliševanji, šikanami in mučenjem. Nekdo mi je pred leti rekel: „Raje sem bil obešen za noge in tepen do nezavesti, kot pa mučen noč za nočjo z zasliševanjem. Duhovnik, ki je šel preko slovenskih katakomb-mučilnic, opisuje majhen delček trpljenja v knjigi „Pred vrati pekla“ takole (str. 50): „Mož, ki je ubil lastnega očeta in mater, je bil vodja duhovnikov pri delu... Človek, ki je vrgel svojo ženo v vodo, je bil vodja taborišča... Večji zločinec je bil duhovnik, ki je nekemu rešil življenje, kot pa oficir, ki je umoril lastno ženo.“

Ni strup širiti brezboštvo po šolah, laži o veri, Bogu, je pa strup, ako bi učitelj govoril o Bogu, o večnosti, o duši...

Ni bil strup in ni strup danes sramotiti škofa Rožmana s satanskimi lažmi, še sedaj, toliko let po smrti...

Nimaš nobene pravice, da bi branil nedolžne, pobijal sramotenja, naj bo škofa Rožmana, naj bo šentjernejskega župnika, ki so ga lažnivo obdolžili, da je učil, kako naj režejo z noži otroke, matere...

Kristus je Judom oznanjal resnico. Rekel jim je (Jan 8, 32): „Spoznali boste resnico in resnica vas bo osvobodila.“

Resnico je treba oznanjati, pa naj bo komu prav ali ne. Sv. Pavel je zapisal škofu Timoteju (2 Tim 4, 2): „OZNJANJUJ besedo, vztrajaj, bodi prilično ali neprilično, zakaj pride čas, ko zdravega nauka ne bodo prenesli... in bodo ušesa odvrčali od resnice, obračali pa k bajkam.“

Kristus je za čas naših prepovedanih grobov tudi povedal: „PO NJIH SADOVIH JIH BOSTE SPOZNALI“ (Mat 7, 16).

Zgražamo se nad zločini, ki jih je zagrešil Hitler. Prav... A zavedajmo se, da svet še ni niti poznal imena Hitler, ko so že ruski komunisti pod Stalinom klali milijone nedolžnih ljudi po koncentracijskih taboriščih in drugod... Hitler je bil učenec komunistov, ne pa njihov učitelj. Tako so bili tudi naši slovenski mučitelji — učenci Stalina.

Duh satanizma se kaže pri komunističnih zločinih. Kako si moreš s samo človeško slabostjo razložiti tole dejstvo:

Nikdar se v slovenski zgodovini ni zgodilo, da bi kdo domačih pomorjene skrnil v prepovedane grobove in prepovedal celo obisk grobov... Noben divjak iz najbolj neciviliziranega pragozda ni zmožen divjaštva, kot so ga zmožni krščeni brezverni komunisti.

Nobeno nasilje ne bo preprečilo, da zasije enkrat zmaga nad brezboštvom, nad satanizmom.

Brani, odkrivaj, povej, razodeni resnico — naj bo vesela ali boleča...

Za tiste, ki mislite, da je treba pozabiti preteklost, naj citiram nekaj besedi, ki jih je letos (1980) na cvetno nedeljo govoril papež Janez Pavel II:

„V našem času gre Cerkev skozi dobo mučencev. Tega ne smemo pozabiti. Mi ne smemo obrniti oči proč od realnosti. Mi ne moremo pozabiti onih, ki so v naši dobi pretrpeli smrt zaradi vere in ljubezni do Kristusa; onih, ki so bili zaprti, mučeni, obsojeni na smrt; drugi zasramovani, zaničevani, ponižani, trpinčeni.“

Na Velikonočno nedeljo letos je papež rekel: „Kjer ni spoštovanja do Boga, tam tudi ni spoštovanja do človeka. Kjer Bog nima besede, tam tudi človekove pravice nimajo nobene veljave.“

Kaj nam sedaj, po 35 letih znani in neznani grobovi, posejani po trpeči in zaslužjeni slovenski domovini povedo? Pogled v bodočnost...

ZAHVALA BOGU ZA MUČENCE.

Ni nobenega dvoma, da je bilo med umorjenimi mnogo zelo vernih ljudi, ki so padli, ker niso hoteli biti sužnji komunizma, brezverstva...

Na pogrebu enega izmed akademikov z Ljubljanske univerze, ki je bil umorjen sredi ulice v Ljubljani, je škof takole govoril (gl. Kolarič, škof Rožman III, str. 232):

„ZAHVALJEN BODI GOSPOD ZA PRVEGA MUČENCA, ki si ga blagovolil dati naši Katoliški akciji, ker si nam s tem dal poročstvo blagoslovljenega uspeha... Pravični Sodnik, ki si maščevanje pridržal sebi, rojimo Te, maščuj se za nedolžno prelito kri, maščuj se tako, kakor si maščeval kri svojega prvega mučenca štefana, da si spreobrnil preganjalca Savla v svojega najgorečnejšega apostola.“

Naša doba je dala slovenskemu narodu — mučence, pričevalce vere.

BODIMO PONOSNI NA TE MUČENCE! PONOSNI!

Ljudje božji, kje imamo tako močan zgled svetništva, kot nam ga je dal škof Rožman. Vsa sramotjenja, laži, klevete, pisane in govornjene, ki jih je zmožen samo satan, je škof vračal s stalno molitvijo za klevetnike, molil dneвно za Tita in še na smrtni postelji je prosil: „Molite za moje sovražnike.“

Škofa Rožmana skrivnost: „Naj umrjem v zaničevanju in pozabljenju, naj bo moj grob neznan, naj me zgodovina še tako črno in krivično slika in naj ostane tak spomin name v zgodovini, ali pa naj moje ime čisto izgine, da se nikjer in nikdar ne omenja več — samo da bi kraljestvo božje rastlo, se utrjevalo v dušah, samo da bi čim več duš se zveličalo, samo, da bi božja čast rastla in se večala.“ (Pastirjev glas v tujini, str. 23).

Zgled Možinatove mame iz št. Jošta, ki so ji 31. julija 1942 odpeljali iz hiše osem ljudi in smo našli njihov grob v soboto 7. novembra 1942, devet trupel je bilo v enem grobu in sem jih sam pokopal naslednji dan v nedeljo 8. novembra 1942. Sina duhovnika Romana Malavašiča, ki je bil tedaj v Ljubljani, komaj 20 km od št. Jošta nismo mogli niti obvestiti o pogrebu. Mama je ostala sama s štirimi majhnimi vnuki, je v trdni veri v Boga rekla meni po pogrebu: „Nisem pričakovala, da bom preživela ta dan, a hvala Bogu, ni bilo prehudo...“

Bogu znane svetniške duše. Bog ve, koliko je bilo takih med našim

trpečim narodom. Vera v pravičnega Boga, popolno zaupanje Bogu, molitev, maša, rožni venec in pa zavest: Bog je nad nami v vseh primerih.

LJUBEZEN DO SOVRAŽNIKOV... ODPUŠČANJE...

Če bi škof Rožman, dekan Škerbec, Karel Mauser, Marijan Jakopič, pa mnogi, ki so hodili k tem obletnim mašam semkaj; pa možje, fantje, ki so pokopani v prepovedanih grobovih: Tone, Janez, Janče, Joža, Ivan, France — prišli semkaj in stali tu na temle mestu in nam pogledali v oči; oni, ki gledajo naše zemsko potovanje v bolj čisti luči kot mi sedaj, kaj mislite, kaj bi nam povedali?

Bodi zvest veri, ljubezni do živega Boga in ohrani upanje, korajžo...

Mislím, da bi temu dodali tudi misel, ki jo je škof Rožman v dejanju tako živo kazal:

LJUBITE TUDI SOVRAŽNIKE, ODPUSTITE, ako imate kaj odpustiti.

Če bi mi bolj posnemali škofa Rožmana in molili dnevno za one, ki sedaj širijo sovraštvo, nered, brezboštvo, za one, ki so krivi gorja v Sloveniji, ali mislite, da ne bi bila naša srca bolj povezana s Kristusom in njegovim duhom?

Še eno misel na naše mrtve in našo zvezo z njimi.

V Veri molimo vsak dan: Verujem v Boga Očeta... Jezusa Kristusa... pa tudi: VERUJEM V OBČESTVO SVETNIKOV...

Morda boste lažje razumeli, kaj mislim, ako povem z zgledom.

Bilo je 25. marca 1943, na praznik Marijinega Oznanjenja. Po zadnji maši je prišel nekdo k meni in mi dejal: „Pojdite k Brnkovim in jim povejte, da je najstarejši sin Francelj ne samo mrtev, ampak že tudi pokopan.“

Par dni preje sem s podobno žalostno novico šel k drugi družini. Strt sem bil. Pa pride v župnišče žena, ki so ji pred nekaj meseci vpricho petih majhnih otrok in nje ustrelili moža in me vpraša: „Ali ste bolni?“ Povem ji, kaj se je zgodilo, ona pa mirno reče: „Tudi naš oče, moj mož, je umrl. Bog je vedel, da bo v nebesih za nas več naredil, kot bi mogel tu na zemlji, pa ga je vzel.“

Ljudje božji: Vera — ne samo v živega Boga, ampak vera v živo, veselo večnost... Vera v zvezo z našimi vernimi, ali kot molimo: verujem v občestvo svetnikov, verujem, da sem, da smo povezani z njimi.

Škof Rožman nam je včasih rekel: premalo se priporočamo dušam v vicah. Tudi o sebi je nekoč rekel: Tudi po smrti bom rad pomagal, ako me boste prosili.

Naj poudarim dve misli:

Naša zveza z rajnimi — prošnja za zvestobo Bogu in prošnja za pomoč narodu, priporočanje škofu Rožmanu — njegova ljubezen do sovražnikov.

Nobena finančna, vojaška, diplomatska moč ne more rešiti 50 ameriških talcev iz Irana, kot da bi Bog hotel reči: BREZ MENE NE MORETE NIČ STORITI!

„To je zmaga, ki premaga svet, naša vera.“ (1 Jan 5, 4)

Danes je binkoštni praznik. Pred skoraj 2000 leti so preprosti ribiči

Junaški duhovnik FRANČEK KRIŽNIK - umrl!

Na spomladni cvetni petek, 28. marca letos, je v avtomobilski nesreči, ki se je zgodila blizu Münchna v Zahodni Nemčiji, ugasnilo življenje slovenskega rodoljuba — duhovnika Frančka Križnika. Z njim vred je vzel slovo od tega sveta tudi mladi bogoslovec Martin Kastelic.

Slovenskim zdomcem širom sveta morda osebnost Križnika ni bila zadosti znana in njegov kratek meteorski vznik na pozornici slovenske zgodovine ni našel odmeva v svobodnem svetu, kot si ga je zaslužil. Zavedeli smo se šele zdaj, medtem ko prebiramo žalna oznanila v listih, ki jim je bilo njega delo bolje poznano, kakšna izguba nas je zadela.

Lik umrlega Frančka Križnika, ki je bil rojen pred 36 leti v šmarjah pri Jelšah, bomo najlepše predstavili našim bralcem z delnimi izpisi iz celovške Naše luči in tržaške Mladike, ki jih tu prinašamo:

Kdor je kdaj slišal nastopiti Frančka — tako so mu ljubeče pravili vsi, ki so ga poznali — se je utegnil vprašati, ali Slovenija res še naprej rojeva svoje Kreke.

Ni težko tvegati trditev, da sta slovenski narod in slovenska Cerkev s Frančkom Križnikom izgubila eno najmarkantnejših osebnosti povojne generacije.

Tržaški kristjani smo ga lahko slišali 1976 v Dragi, ko se je drznil kot prvi Jugoslovan nastopiti na prepovedani tribuni, in v lanskem decembru v Društvu slovenskih izobražencev. Naročniki revije Zaliv so lahko brali njegovo ostroumno pretresanje leninizma. A skoraj še bolj kot njegova beseda je vplivala prisrčna komunikativnost, s katero se je znal razdajati v prijateljskem krogu ob kozarcu vina, tisto njegovo vulkansko

ob Materi božji začelo revolucijo duha, srca. Nobeno preganjanje ni uničilo vere v živega Boga, ne v prvih stoletjih, ne v našem 20., najbolj krvavem stoletju.

„Zaupajte, jaz sem svet premagal,“ je nezmotljiva Kristusova beseda.

Z zahvalo Bogu za vero Vanj, pa s stalno dnevno prošnjo k našim rajnim, ki so v vicah ali v nebesih, ostanimo vredni naših mučencev.

V zavesti Jezusove besede: „Brez mene ne morete nič storiti,“ dnevno, da, dnevno z vso ponižnostjo in zaupanjem dvigajmo prošnje k Bogu, naj po posredovanju naših mučencev in po trpljenju tolikih tisočev zasiže slovenski zemlji RESNICA, PRAVICA, POŠTENOST in izgine tiransko brezboštvo, da bo na slovenski zemlji odmevala v zasebnem in javnem življenju tista prelepa pesem: Povsod Boga, naši mľadini...

Povsod Boga, našim družinam...

Povsod Boga, zemlji slovenski...

(Iz pridige g. J. Cvelbarja pri spominski sv. maši ob 35-letnici Vetrinjske tragedije, pri Lurški Materi božji na Chardon Rd., Cleveland, 25. maja 1980)

izžarevanje dveh ljubezni njegovega žarnega življenja, slovenstva in krščanstva. (Mladika)

Z g. Križnikom je odšel največji sedanji pričevalec za resnico, pravico in svobodo v slovenskem prostoru. Kdo bo za njim prevzel to preroško službo tako zavzeto, kot jo je opravljal on?

Neizprosno se je potegoval za čistost slovenske polpretekle zgodovine in javno spravljaj na dan nedotakljivke: stalinizem komunistične revolucije v Sloveniji, pokol domobrancev, povojne procese duhovnikom, socialistično omejevanje posameznikovih pravic, ateizacijo po slovenskih šolah, zmotnost marksizma, zlaganost ljudske demokracije itd.

Davek, ki ga je moral plačevati režimu za svojo odkritost in pogum, ni bil majhen: pred dobrim letom ga je zasliševal v šetinčevem imenu Milan Meden, na meji so ga zadnji čas natančno kontrolirali, lansko jesen so ga, ko je vodil avtobus romarjev v Rim, na Kozini pri Trstu pošteno pretili, 8. decembra lani so mu sedem ur preiskovali stanovanje, potem ga pa štiri ure zasliševali, kasneje je bil še dvakrat zaslišan. Grozili so mu s sodnim procesom, če bo še govoril o domobraskih pokolih in o povojnih procesih proti duhovnikom. (Naša luč)

Drugi dogodki v slovenski katoliški Cerkvi so komunistične oblastnike še bolj razdražili. Na tečaju za študente in izobražence na bogoslovni fakulteti v Ljubljani je povedal nadškof Pogačnik pred več kot 800 udeleženci, da je bil njegov prednik v vojnem času škof dr. Rožman (ki so ga komunisti po vojni v odsotnosti obsodili zaradi dozdevne „narodne izdaje, kolaboracije in vojnih zločinov“ na dolgo ječo) proti tako imenovani osvobodilni fronti zato, ker so jo vodili brezbožni komunisti. „Zgodovina bo o tem sodila, ali je bilo njegovo ravnanje pravilno ali ne,“ je rekel nadškof.

Na tem tečaju je urednik „Družine“ Križnik odkrito povedal svoje mnenje o nekaterih „nedotakljivkah“. Obsodil je vgraditev prisluškovalnih naprav v poletni hiši nadškofa Pogačnika. Med drugim je obsodil množični pokol okrog 12.000 domobrancev, ki so ga partizani pod komunističnim vodstvom po voji izvršili. Angleži so domobrance zajeli in prisilno vrnili v Jugoslavijo, kjer so jih v Kočevju, Teharjah in drugje po Sloveniji brez sodbe pomorili. Križnik je tudi obsodil ravnanje komunistov s krščanskimi socialisti in drugimi nekomunističnimi zavezniki. Partija jih je tako dolgo vpregala v politično delo, dokler si ni vse oblasti sama prigrabila. Potem je vse dotedanje sodelavce iz političnega in družbenega življenja nagnala.

Konec novembra je bila na bogoslovni fakulteti v Ljubljani prireditve ob jugoslovanskem državnem prazniku. Predsednik slovenskih bogoslovcev Gerjol je povedal, da ni mogoče enačiti domovine z režimom. Slavnostni govornik Križnik je poudaril zasluge slovenskih duhovnikov. Brez krščanstva, brez Cerkve in brez duhovnikov bi slovenski narod ne bil ne nastal ne obstal.

Obenem se je Križnik zavzel za spremembo tistega ustavnega člana, po katerem so človekove pravice omejene s „socialističnimi interesi“. Če ho-

če biti socializem človeški, ne sme biti nad ljudmi in njihovimi pravicami, marveč obratno, človek in njegove pravice morajo biti nad tako imenovanimi socialističnimi interesi.

Sedaj je partiija ukrepala hitro in po več tiri. Poskušala je „kritične katoličane“ utišati z grožnjami in posegom tajne policije, škofo je pozvala naj „klerikalne izrodke“ sami spravijo pod nadzorstvo; sicer da tvegajo, „prednosti sožitja in miru čez noč“ izgubijo. (iz Naše luči)

Vedno so z nami!

Gledam izpred hiše pod strop, ki Bog ga razpel je nad zêmljo:
oblakov raztrganih trop se nizko čez mesto podí.

Zdaj je čas hudih neviht, ko že jesen šelestí,
sivi obrisi so hiš, kmalu se dež bo ulil.

Lipe vzad žive mejé, ki rastle so s tako slastjó,
v strahu neznanem drhté obleko si snemajo zlato.

List, ki odpade lahnó, kmalu se sprime s prstjô,
poleti zeleni obók krošnje se nebu odpre.

V sivem kožuhu že pes, ki dobro razume po naše,
smrček ponuja zvestó in mi ga drgne ob hlače.

Muc, ki le priden za zgago v hišo sprejet je bil našo,
v zakotju na oknu zaspano komaj odpira oči.

Vrata se hrupno odpró, otroci že kapljajo iz hiše,
kakšne mikavne stvari zgodaj jih vabijo zdoma?

S pločnika žena z očmi róma skrbno za njimi,
v šolo slovensko gredó, Bog naj bo dolgo še z njimi!

To so prebliski s podob slovenske idile na tujem,
vedel bi rad le, odkod naših moči je izvir.

Gledam izpred hiše pod strop, ki Bog ga razpel je nad zêmljo,
iz črnih oblakov, glej, blisk črno preseka nebo,
zlomljen v stotere iveri iskre na zemljo prší.

Vžiga nebesni se svôd, prekrije ga modra svetloba,
stvarstvu zastaja dih, pôtlej ulije se plôha...

Zdaj je čas hudih neviht, zamišljen gledam iz sobe,
zgané srcâ se utrip, spomini trkajo v ôkna!

—o—

V predôr se pogreznil je vlak iz sonca na zemlji koroški.

Ko zadnji utihnil je vrisk v razsipno zeleni dobravi,
obstal le v rešetkah je blišč bleščéče pomladi in v dalji
zvonjenje umitih lopat pogrebcev na zadnji postaji.

Kot zbudil bi iz težkih se sanj, je planil iz skalnate gôre
v zeleni okvir Karavank in vlak se počasi ustavil:
v poplavi svetlobnih menjav zdaj Sava utripa v dolini

in travnih omamnih vonjav so težki pomladni vetrôvi.
Kako bi umil si obraz in stopil v mrzle valove,
na kamnih okroglih pa mah mehko bi utišal korake!
Kako se zdaj kačji pastir nad vodo vrti vratolomno,
kaplje otira si s kril in pot si izbira svobodno!
Vlaka kolesa spet v dir tolčejo oglušujoče,
v kakšno nas peljejo smer gledat oblake na nebu
ali pa sajasta zver ušla je z verige v podzemlju?
Kaj če nocojšnji večer združil bo sestre in brate
in bo na mene spomin glodal v njih kot na pogrebu!

—o—

Nikdar še niso bili in večno ne bodo nikoli
junijski dnevi svetli kot tisti, ko v breznih tam doli
mrtvi ležali smo mi in svetle poletne noči
in križci rosni od krvi in sveti slovenski trakovi!

—o—

List, ki odpade lahnó, kmalu se sprime z zemljó,
króšnje zeléni obok poleti se nebu odpre.
Gledam izpred hiše v nebó, visóko razpeto nad nami,
in se okó mi zjasní: vedno so z nami, so z nami!

Aleš Gošar

Pogled na Slovenijo z mojega zornega kota

Novodobni znanost in tehnika sta skrčili svet iz velikanske zemeljske oble na majceno nogometno žogo in dolgočasna leta iz prejšnjih let so se zgostila v vseh doživetij in življenjskih dražljajev nabite sekunde modernih dni.

Četudi lepa, je vendarle pretirana taka definicija današnje dobe. Prostornih razdalj, ki ločijo nas zdomce od rodne zemlje, vsa ta hitra in udobna vozila današnjih dni še niso mogla docela premostiti; pa tudi „dolgi“ čas naše 35-letne odsotnosti zdoma je že sam po sebi poglobil razlike med „našim“ in „njihovim“ gledanjem, delovanjem in čustvovanjem. Da ne govorimo o razhodiščih, ki so jih začrtale na naših poteh drugačnost idejnih in svetovnonazorskih gledanj in preoblikovanj pa posebej še različnost bivanjske stvarnosti.

Naši ljudje, ki dan za dnem romajo z drugih celin na stari kontinent — nekateri samo do roba domovine, drugi spet čez mejo „domov“ — se teh razlik večkrat zavedajo in o njih ob povratku domov govoré, a le malokateri se da pregovoriti, da bi prijel za pero. Naš soborec — Kocelj iz medvojnih let — pa je Vestnikovi želji radevolje ustregel. (Urednik)

Odkar so komunisti prevzeli oblast, je preteklo 35 let. Nam, ki smo šli po svetu in smo ostali živi, je spomin obstal tam, kjer smo se ločili od domovine. Čeprav si predstavljamo, da so se doma zgodile velike spremembe, jih v resnici ne doživljamo. Vemo, da je drugače, a ne vemo in ne občutimo, kako je. Kot, na primer, vemo za obstoj Kitajske, recimo Hongkonga, a kakšno je življenje tam, tega nismo skusili, zato imamo o tem samo splošen pojem. To isto sem imel pred očmi, kadarkoli sem govoril z ljudmi, ki so dorasli pod rdečim režimom, ali pa s tistimi, ki so bili rojeni že potem, ko so rdeči zasedli našo deželo.

Naneslo je, da sem tudi jaz šel v Evropo. Z ženo sva prepotovala skoraj ves zahodni del. Na meji domovine sem obstal. Žena je šla pogledat domov, sam pa sem se zadržal blizu meje. Poleg srečanj z domačimi, sem se dobil tudi z raznimi ljudmi, ki so za režim in s takimi, ki so proti njemu. Radoveden kot sem po naravi, me je vse zanimalo. Trudil sem se skoz in skoz, da bi po vsakem razgovoru ostal stvaren, pa naj bi mi bilo to prav ali ne. Zato sem vse razgovore beležil, da me spomin pozneje ne bi mogel varati ali pa bi mi čustvovanje ne spreminjalo stvarnosti.

Kako je v Evropi? Lepo; živijo dobro, se pravi, uživajo gmotno blagostanje, čeprav je veliko ljudi na razmeroma majhnem ozemlju. To so narodi, ki so dosegli gotovo dovršenost v marsičem. Povsod je opaziti sledove organizacije, reda, čistosti, discipline. Tako Evropa do Bologne; od tu dalje pa jug, ki je jug. Povsod po Evropi srečuješ ljudi z juga Evrope. Od daleč ga spoznaš že po vedenju in po obleki. Slovenci pa smo povsod enaki; tako v Avstriji kot v Nemčiji, Franciji, Severni Italiji ali kjer koli že. To želim poudariti, kajti to je očitna resnica. Vendar pa z visokim življenjskim staležem, ki ga uživajo Slovenci, rdeči režim nima nič skupnega. Saj „gospodari“ na jugu isti režim, pa je vendarle taka razlika. Slovenec je človek Zahoda, faktor in produkt evropske kulture, je človek dela.

Koroška je od vsega, kar sem videl v Evropi, nekaj najlepšega. V vasi, kjer sem se mudil, so vsi Slovenci, razen neke družine, katerih oči, kar se režima tiče, so obrnjene proti Ljubljani, kljub temu, da za slovenstvo na Koroškem režim ne stori ničesar; podpira le protidemokratsko hujskanje. Iz Jugoslavije ljudje v množicah hodijo po nakupu, tako v Trst, Gorico, kakor Celovec in še drugam. Na Zahodu so namreč vsakovrstni izdelki znatno cenejši.

Ob srečanju z znanci, sorodniki in tudi tistimi, ki so za sedanji režim, sem po prvih stikih dobil vtis, kako čutijo, da nekaj ni prav. Nihče tega naravnost ne prizna in bi bilo tudi nemodro kakšno očitjanje v tem smislu, kajti zaprejo se vase in je vsega konec. Ostane samo dejstvo, češ, mi vladamo in tako je najbolje. Pri previdnem tipanju pa sem opazil, da bi se v primeru kakšnih demokratskih sprememb večina odločila za takoimenovano socialno demokracijo. Brez izjeme pa poudarjajo, kako da so organizirani in kako da bo partija držala. Meni pa je prav tisto nasilno prepričevanje nekaj povedalo. Nihče si ni gotov tega, kaj bo jutri. Tak je moj trden vtis,

ne glede na to, kaj in kako o tem piše zahodno časopisje. Bivši partizani se ne bodo več borili, saj na račun režima udobno živijo. Idealizma nisem pri nikomer od levičarjev srečal, ker jim je njih osebni blagor edini bog. Takih ljudi niso za boj. Kdorkoli bo danes v Jugoslavijo dregnil, se bo v povečani meri zgodilo to, kar se je s prvo Jugoslavijo. Vsak bo šel po svojem; to velja za nosilce današnjega režima.

Vsi so za Tita. Tako se sliši in tako se bere vsepovsod. A so tudi taki, ki niso zanj. To so pa idealisti, ki jim je naš narod pri srcu prav tako kot je bil nam v tistih časih med vojno, in teh ni malo. Vendar tam je vsako javno govorjenje in izražanje onemogočeno ali naravnost prepovedano. Prišel sem v stik z izobraženci, ki so režimu nasprotni, s takimi od starosti 35-ih do 40-ih let. Vso svojo šolsko izobrazbo so dobili že v času rdeče zasedbe. (Narod je namreč padel iz ene okupacije v drugo; pisati o času „po osvoboditvi“ je le še smešna fraza.) Ti izobraženci bi se šli danes boriti zoper komuniste in to skupaj z nami. Vendar pa delo in početje partije opravičujejo, kar pa je seveda za neoprane možgane težko umljivo. Govoriti proti partiji ni preprosta stvar. Njih življenje je bilo nasičeno z nenehno propagando naperjeno proti nam. Zato tudi tako težko doumejo upravičenost in vrednost našega boja, ker bi morali odvreči ves tisti mladostni oklep zavzetosti, v katerega jih je skozi leta vtikala partija. Težko je namreč človeku, če vidi, da je bila vsa njegova vera v nekaj boljšega le lažen privid, še huje pa, če uvidi, kako se za masko dobrega skriva neizrečeno velika hudobija. Slutijo, da so bili prevarani in ogoljufani, ali si tega ne upajo odkrito priznati, kot človek, ki se boji nenadoma stopiti iz temne noči pod svetlo sonce svobode in resnice.

Pred očmi mi v tem trenutku stopi neka izobražena gospa, ki je izbruhnila v nezadržan jok: „Torej so nam lagali!“ Ogoljufan človek zgubi včasih celo zaupanje v samega sebe. Zato mu je tako težka pot do spoznanja svojega resničnega stanja. Skušal sem se postaviti na stališče te gospe, kot da bi vse to, kar sem do tedaj delal in mislil, ne veljalo nič. Taka psihološka izkustva so dejstva, o katerih bi bilo vredno razmišljati. Morda so to najznačilnejši primeri ljudi, ki so resda (rekel bi, skorajda dobesedno) razklani v sebi. Saj mi je celo goreč in delaven, lahko rečem, odločen protikomunist še in še ponavljal svojo prošnjo, naj bi se naša stran opravičila za svoje napake in to idejno!, da bi lahko potem on metal komunistom v obraz rekoč, kako da mi priznavamo svoje zablode, le oni, komunisti, da tega ne store. Gledal sem ga kot neverni Tomaž. A me je z besedo in s svojim nastopom prepričal o svojem iskrenem zadržanju bil je res velik idealist, zavzet za našo slovensko stvar. Govorim že o njem v preteklem času, kajti ni dolgo tega, kar sem zvedel novico o njegovi smrtni nesreči. Včasih so pobijali svoje nasprotnike na cestah in v hribih s strelom v glavo, danes uprizarjajo avtomobilske nesreče, samomore in podobne smrtne primere, da se tako znebijo ljudi, ki jim bi lahko ogrožali njih prestole. Ta naš bojni tovariš je morda padel za naše ideale, na naši strani, njegova smrt ima tako isto

vrednost kakor je bila žrtev junakov pred 30-imi leti. Morda se mi v daljnem zdomstvu te naše povezanosti s takimi borci in junaki sploh ne ali pa premalo zavedamo. Še manj, da bi iz tega potegnili gotove zaključke in napravili ustrezne sklepe. Razdalja je važen razlog, a ne zadosten. Tako pa pri nas doma puščamo same v njihovi borbi prav take idealiste, kot smo jih imeli pred 40-imi leti. Življenje teh idealistov je tesno povezano z njih domovinsko stvarnostjo, medtem ko je naša vsakdanjost drugačna in je naš glavni cilj ta, da se ohranimo pri življenju kot slovenska emigracija. Tiste pa, ki nosimo v sebi naš domobranski ideal še vedno živ, pa usoda naše Slovenije še vedno skrbi in nas obvezuje za večjo aktivnost v tem smislu. V Trstu so me kar po vrsti spraševali: „Kaj mislite, kaj boste storili? Čas se bliža.“ Mnogi se ozirajo semkaj v Argentino. To se pravi, da le nekaj pomenimo. Da pa je za druge Slovence slovenska zdomska skupnost v Argentini tako pomembna, pa gre zasluga vsem tistim soborcem za slovensko stvar, ki so neutrudno in vztrajno držali in vzdržali od samega začetka našega zdomstva prav do današnjega dne. In ne smemo odnehati: križem sveta moramo seznanjati svet o naši pretekli in sedanji borbi. Lik domobranstva bomo ohranili in obnovili in dvignili le na ta način, da bomo z domovino postali eno. Partiji prodanih duš ne štejem v vrste slovenskih rodoljubov. Doma pa so naši ljudje z enakimi in podobnimi problemi kot nekdanj. Z njimi moramo biti tesno povezani in jim moramo krepko pomagati. Če so komunisti pri mladih dosegli to, da so jim ustvarili vtis kot da so oni začetek in konec vsega, na nekaj jim le ni uspelo odgovoriti in to vprašanje je za mladino ostalo nepojasnjeno: kako to, da je nastalo slovensko domobranstvo? Mi seveda vemo, a gre za one doma. V tej točki sem opazil, da je komunistična propaganda brez moči.

Ob tej priliki bom povedal tudi tole svoje mnenje: precej veliko napako delamo, če se včasih zaganjamo v kogarkoli, ki je šel ali hoče domov. Naši doma so mi takole govorili: „Tisti, ki ste res domobranci še tudi danes, delate veliko napako, če hodite domov, ker sami sebe ponižujete. Veliko je naše spoštovanje do vseh tistih domobrancev, ki se, zvesti svoji preteklosti in zvesti samemu sebi, ne vdajo. Ali — tisti pa, ki bi lahko šli in ne gredo, delajo veliko napako prav zato, ker ne gredo. Za nas je potrebno, da nas kdo obišče, nas počivi in nam vlije poguma, ker nam dá vedeti, da še obstaja drugačen, svobodni svet. Naj pa seveda, ostanejo tam, kjer so, vsi tisti koristolovci, ki hodijo domov občudovat gladke ceste in lepe vikend hišice in zadnje modne noše, naprave in opreme, taki, ki imajo oči le za gospodarsko plat. Takih tepecev, ki verujejo v materijo in so brez duha, teh imamo sami preveč. Večina teh se udinja partiji in smo jih do grla siti. Ponosni pa smo tudi mi na vašo mladino, ker tako lepo in zvesto slovensko govori in čuti z nami. Prav s tem pa nam dokazujete, koliko več ste vredni od rdečih, ki za slovenske vrednote nimajo srca niti smisla, še manj pa dobre volje.“

Bil sem skupaj tudi s slovenskimi študenti, ki študirajo zunaj ali pa

so se trenutno mudili na tujem: skupaj z njimi smo peli naše domobranske pesmi. Kako globok vtis je nanje napravila naša „Oče, mati, bratje in sestře“. Saj to je vendar popolno nasprotje s tem, kar so nam ubijali v glavo, je bila njih prva reakcija. Ta pesem, da izraža natančno to, v kar tudi oni sami verujejo in čutijo. V takem ozračju sem spoznal, da so naše ideje še vedno močne in žive in se ljudje enega duha in enih misli dobro počutijo skupaj in se lahko sporazumno bore za isto stvar. Družita jih poštenost in resnica, katerih veljava in premoč nikdar ne premineta.

Medtem pa rdeči že sedaj premišlujejo, kam se bodo dali, „ko pride čas“. Najbližji v svobodnem svetu so jim na eni strani fašisti, na drugi pa social demokratje. Nam pa ni treba zamenjave z ničemer. Naši ideali o resnici, pravici in svobodi so nenadomestljivi.

Ko sem hodil po Evropi in zahajal med slovenske rojake, sem nosil s seboj nekatere ponatise letaka z naslovom „Nekaj vprašanj slovenskim komunistom“ in kopije treh zaporednih člankov iz Svobodne Slovenije pod naslovom „Poglavje o izdajalcih“. Te sestavke sem dajal študentom v branje s prošnjo, naj mi jih po uporabi sproti vračajo. Kakšen porazen vtis sem dobil ob tej priliki o družbi, ki jo je partija ustvarila na Slovenskem! Ničče od teh, katerim sem razdelil te članke, se jih ni upal prebrati javno in vpričo drugih, da si bili vsi med seboj tovariši in prijatelji. Res nekaj nepojmljivega za ljudi iz svobodnega sveta. Šele čez nekaj dni potem so mi jih, na drobno prepognjene in zaradi prenašanja iz rok v roke izrabljene, na skrivaj in zaupno vračali. Pa so bili tudi taki, ki so nekaj več tvegali, ker so zaprosili za te tiskovine z namenom, da jih ponesejo domov. Vse pa seveda v največji tajnosti. Jaz sem jim seveda vselej prav rad ugodil, a vse, na tak način, da so imena le-teh ostala „med nama“. Taka je Titova svoboda!

Čeprav vsi vedo in čutijo, kako žalostno je vse to, pa mladini čez Tita ne moreš udarjati. Njih vzgoja je namreč dosegla to, da istovetijo Tita z našo domovino. Zato bi užalil njih domovinski čut, kdor bi tako govoril. Ko sem pred desetimi študenti v Parizu spregovoril in povedal, kakšen zločinec da je Tito bil, sem za nekaj časa „pokvaril“ družbo. Le počasi in šele potem, ko so prebrali Mauserjeve „Ljudi pod bičem“, smo si postali zopet iskreni prijatelji. Odreči se Titu je njim tako težko, kot bi bilo za nas, na primer, zavreči našo vero. To bi morali imeti pred očmi. Partijo pa vsi od kraja naravnost sovražijo. Njihovo spoštovanje do Tita pa jim seveda ne brani, da ne bi s pravo slastjo segali po našem protikomunističnem in narodobudnem tisku.

Ker sem bil že na tem, da odpotujem s Koroške, sem poprosil svoje sorodnike, da me pospremiijo še v Vetrinje, ker da je to moja domobranska dolžnost, da to storim. Bivši partizan, z ženo in dvema otrokoma, me je odpeljal v cerkev. Jaz sem bil to pot prvič v Vetrinju, kajti ob koncu vojne se nisem umikal čez Karavanke, ampak proti Italiji. Iskali smo spominsko ploščo, o kateri mi je govoril pisatelj Mauser, in jo tudi našli. Latinski

napis sva s partizanovim sinom prevedla na slovensko. Opazil sem, kako je bilo sorodniku-partizanu v tistem trenutku nerodno pred njegovo družino in mu ni šlo v glavo, da je bila vzdava take plošče uradno dovoljena. Sin in hči pa sta ob tisti priliki izrazila globoko spoštovanje do mene, bivšega domobranca, in se kar nista mogla ločiti od mene. Žena mi je kasneje povedala, da jima je mati doma, ko je bila pri njih na obisku, vpričo nje in v odsotnosti moža, vse povedala in razložila, kdo in kaj da so bili domobranci. Sin hodi že na univerzo in bo verjetno odslej materi bolj verjel kot pa rdeči propagandi. Preje se mati o tem ni upala govoriti, ker je pač žena partizana, ob našem srečanju pa je otrokom pač morala razložiti, kdo in kaj sem jaz in zakaj da sem zunaj. Takih „mešanih“ družin je v Sloveniji veliko. Nekateri člani le-teh naše resnicoljubno pisanje pač prizadene, a je edinole, kar za trajno ostane in je prepričevalen odgovor na rdeče klevete in marsikomu še tisti zadnji razlog, ki mu še manjka in ki ga privede do tega, da se dokončno nagne na našo stran.

Ob zaključku bi rad dodal še tole: mi marsikdaj in v marsičem trošimo svoje sile in svoje denar (imamo, na primer dva lista, ki zagovarjata in pišeta eno in isto stvar). Čas je že, da bi vse te naše možnosti vrgli v aktiven nastop proti rdečim zaslužnjevalcem naše domovine. Čas in razmere so nam na razpolago. Upajmo, da nismo kot partijci doma, ki se predajajo brezdelju in udobju. Pomagajmo svojim ljudem, kjerkoli že! Mnogo je načinov in možnosti, da rušimo rdečo okupacijo naše domovine. Najlepše in najpreje pa seveda, ako bomo v presoji preteklosti in sedanjega stanja stvarni, to je na tak način, da se bomo v prid našega boja za svobodo in dobrobit slovenske domovine odrekli malenkostnim razlikam, ki nam sicer mogoče gédijo, a naše vrste razdvajajo in naši stvari škodijo.

France Zorec

Oporoka mladega domobranca

Sorodniki in prijatelji neke kmečke slovenske družine v domovini se obračamo na Vas, da bi nam ob tridesetletnici tragične smrti našega sorodnika objavili njegov važni spomin svoji materi.

Naš fant se je med zadnjo vojno udeležil protikomunističnega odpora. Kot 18-letnega slovenskega domobranca so ga pri Pliberku na Koroškem zajeli partizani in prepeljali v Teharje. Tam je bil sredi avgusta amnestiran ter poslan z odpustnico domov. Na zadnji železniški postaji pred domom so ga še videli izstopiti, domov pa ni nikoli več prišel. Blizu doma so ga med potjo domačini brez zakonitega sodnega procesa ubili.

Naš fant je bil spreten v vezenju. Iz zadnjih cap, ki so jih na njem pustili, je izbrgal žepovino in na dva kosa te z barvnimi nitkami uvezel zadnji pozdrav svoji materi. Na prvega je napisal: „Srce Jezusovo, usmili se nas! 1. 7. 45, Teharje“. Morda je hotel povedati: „Draga mama, ne boj

se zame! Zaupam v Njegovo Srce, kakor si me ti učila, posebno v juniju, mesecu njegovega Srca, ko to vezem.“ Na drugem spominku je uvezen zelen češnjev list z rdečo češnjo — upanje in kri — z napisom: „24. 6. 45. Celje. HJ.“ (Glej obe sliki!)

V spomin nanj objavljamo verze njegovega sorodnika:

Bil sem slovenski vojak,
bil sem vojak-svobodnjak;
s Koroške zvijačno izdan,
bil v Teharje, Celje peljan.

Fant iz sosednje vasi,
ki bil je spuščen tiste dni,
mami je moji oddal
ta moj vezeni pozdrav.

Strgal sem žepa blago,
uvezel nanj s skrbno rokó
materi svoji v spomin
božje Srce bolečin.

Mene pa čaka zaman
mama doma dan na dan.
Blizu domače cerkvé
spim zdaj — ustreljen v srce.

To oporoko s posnetkom obeh vezenin je pred petimi leti prinesla celovška Naša luč in se nam je zdelo umestno, da jo pozna tudi krog naših bralcev, posebno tē dni, ko se ves zdovski svet znova s tako ljubeznijo spominja naših fantov domobrancev, pa tudi zato, da ji prideneo nekaj dopolnil, ki še niso bila objavljena.

Ta oporoka je delo Hrenovega Jožeta iz Bezuljaka, njega mama pa je bila Janezova iz Topola. Poleg Jožeta je tiste dni v letu 1945 izgubil življenje še en drug njegov brat, katerega ime pa, žal, nam ni bilo sporočeno. Ve se tudi, kdo je bil pisec Jožetu v spomin zapisane balade, ki prav zaradi svoje umirjene pripovedi seže tako globoko v srce in zadobi celo gotovo estetsko vrednost.

Lojze Debevec, eden redkih rešencev iz Teharij in Jožetov ožji rojak, pa nam ve povedati tudi tole resnično zgodbo iz tistih strašnih te-harskih dni, ki nam pokaže, da je bil mladi Jože tudi zvest prijatelj in ve-lik junak. Nad Lojzetom sta se namreč takrat znesla ves gnev in bes pozyerinjenih partizanov, ker so ga menda zamenjali s poveljnikom izro-čenega bataljona, Vukom Rupnikom. Ko je tako pretepen, izmučen, se-stradan in brezmočen ležal na kamnitih tleh, za tri metre visoko pregrado bodeče žice, je onstran te ograje partizanska straža pripeljala mimo sku-pino mladoletnih domobrancev (ki še niso bili izpolnili svojih šestnajstih let). Med njimi je šel tudi Hrenov Jože s skoraj prazno konzervo stoplje-nega sira v roki, ki jo najbrž pobral nekje med odpadki, pa je bila za prestradane fante takrat prava dragocenost. V tistem trenutku, ko so šli mimo Lojzeta, je mladi Jože s spretnim zamahom roke za svojim hrbtom zalučal konzervo preko visoke žice in s prstom pokazal na Lojzeta, ker da je bila njemu namenjena. Da bi partizani to opazili, bi bil Jože prav gotovo na mestu tam ustreljen., pa je kljub temu pokazal sočutje in zve-stobo do svojih soborcev.

Zdaj peti več ne smem

„SLOVENEK SEM, TAKO JE MATI D'JALA...“

Iz članka, ki ga je objavil Ost-Dienst (Hamburg) in ga je poslal g. Branko Pistivšek, lahko sklepamo, da bo ta naša narodna pesem „doma“ kmalu pozabljena ali pa celo prepovedana. V svojem spremnem pismu k poslanemu članku, kjer obljublja sodelovanje v našem listu, se isto-časno zaskrbljeno vprašuje takole: „Ali sploh veste, da so v Sloveniji že naselili več kot 600.000 južnjakov, od ka-terih je 250.000 mohamedancev? Slovenijo hočejo popra-vo-slavit in pohamedaniti ter zatreti njen slovenski in ka-toliški značaj. Sedaj so sprejeli zakon, po katerem je de-jansko prepovedana slovenska in hrvaška narodnost... Zatorej sem tudi odkrit in Vam povem, da bodo moji član-ki zelo protijugoslovanski...“

O tem protinarodnostnem zakonu je nemški časopis prinesel tole:

V Jugoslaviji so začeli s splošnimi pripravami za ljudsko štetje, ki se bo začelo prihodnjega meseca aprila. Ali s sprejetjem zakona o tem štetju

v beograjskem parlamentu je že bilo naznanjeno, da „državljeni ne bodo smeli dajati nobenih podatkov o tem, kateremu ljudstvu, kateremu narodu ali kateri narodnostni skupnosti pripadajo.“ Kakor je potem uradna agencija Tanjug dostavila, bo sleherni sodelavec pri štetju kaznovan na plačilo 5000 dinarjev ali 60 dni zapora, če bo pri svojem delu „kakor koli vplival na prebivalca, da bi ta proti lastni volji navajal pripadnost nekemu ljudstvu, narodu ali manjši etnični skupnosti.“ Čeprav se sliši takle odlok nekam zelo liberalno, je pa vendar nekaj nenavadnega prav dejstvo, da so pomembnost teh točk za ljudsko štetje naglašali še preden je zakon izšel. Tako lahko zaključimo, da je navedba narodnosti ne samo nepotrebna, ampak celo nezaželena. Spričo sedanjih političnih razmer v Jugoslaviji se to pravi: državljan, ki bo hotel, da se njegova narodna pripadnost izkaže, bo moral na tem izrecno in trmasto vztrajati. Drugič pa bo v takih razmerah veliko državljanov videlo neko posebno prednost v tem, da se odpovedo svoji narodnosti in se čisto preprosto izjavijo za Jugoslovane, ne pa za Srbe, Hrvate, muslimane ali karkoli že. Taka izjava naj bi državljanom, ki bi se zanjo odločili, dala celo nekak videz naprednjaštva ali predhodništva.

V Jugoslaviji so vedno, tudi pred vojno, z ljudskim štetjem manipulirali. Po vojni so bili posebno bosanski muslimani žrtve takih potvorb. To se lahko ugotovi tako, da jih pri štetju leta 1953 sploh ni bilo; pri zadnjem ljudskem štetju leta 1971, ki je bilo svobodno, so pa dokazali, da so tretja etnična skupina v Jugoslaviji. Prav tako je število „Jugoslovanov“ padlo od enega milijona na 300.000, kar pa je bil močan udarec proti komunistični partiji, ki je nekaj časa celo mislila, da ji bo uspelo uresničiti sen o zlitju vseh različnih narodnosti v eno samo. Zato se ne smemo čuditi, če bo pri prihodnjem štetju število „Jugoslovanov“ spet narastlo, kar naj bi bilo eno najlepših poslovilnih daril v resnici edinemu Jugoslovanu: Titu.

Tako ta nemški časopis. Mi pa pripominjamo: gospod Sergej Kraigher — drugo leto 15. maja boste — če Bog da — prevzeli predsedstvo Jugoslavije. Nikdar ne boste storili dovolj, če se TAKOJ ne postavite na stališče svojih bratov dr. Vita in Borisa, in seveda še veliko bolj vašega očeta. Rojeni ste bili Slovenec, biti Jugoslovan je zgolj zgodovinsko naključje. Imeli boste edinstveno priliko, da zaustavite pogubonosni mohamedanski in bizantinski vdor v našo Slovenijo. Če ne, pa ne, zgodovina ne, sami se boste obsodili!

Kjer je volja, tam je pot!

Takih junakov ni več!

Po več kot dvajsetdnevnem stradanju, trpinčenju, mučenju in sramovanju na način, ki si ga zdrav človeški um ne more omisliti, so bili

NAŠI FANTJE V TEHARJAH

le še sence kakšnega človeškega bitja, pa vendarle še cele osebe! To so bili junaki, ki jim duhá ukloniti niso mogli.

LOJZE DEBEVEC, z božjo pomočjo rešen iz krempljev rdečih zverí, je bi PRIČA tudi temule "zasliševanju" mladega fanta — domobranca — junaka:

„Kaj pa ti, ali si bil mobiliziran, ali pa si šel prostovoljno?“

„Prostovoljno!“

„A tako — od kdaj pa?“

„Od vsega početka!“

„V katerem bataljonu pa?“

„V Rupnikovem!“

„Kaj si pa nosil?“

„Šnelfajerco!“

„Kako se pa pišeš?“

„Rožanec!“

STRAHLJIVCA V CELEM NI BILO ŠTEVILI!

Na sliki vidimo skupino osmih fantov iz BEGUNJ PRI CERKNICI. Od tega kroga sebi in svojemu narodu do smrti zvestih borcev, danes živita samo še dva: Lojze Debevec na skrajni desnici in France Debevec, prvi od leve.

Kdor hoče resnično dojeti in doumeti nujnost in veličino naše domobranske borbe, ne bo mogel mimo naših, junaških in domobranskih Begunj pri Cerknici.

Od leve na desno: FRANCE DEBEVEC — LOJZE DEBEVEC — TONE ZALAR — IVO ERZNOŽNIK — IVAN TURŠIČ — ELKO KRŽIČ — IVAN DEBEVEC — LOJZE DEBEVEC

Bili so med prvimi (če ne celo prvi!), ki so se dvignili proti morilcem komunistične OF, sami od sebe, po svoji volji in preudarku, ne da bi imeli kakršenkoli stik z drugo pomembno skupino v šent Joštu. Eden od teh, Lojze Debevec, drugi od leve, je bil zaklan na pragu goreče postojanke v Grahovem in bil vržen v ogenj. Sedmorica ostalih pa se je — dobesedno rečeno — pretokla do konca vojne v vrstah slavnega domobranskega Rupnikovega udarnega bataljona in je bila praznih rok izročena na nemilost komunistične svojati v Teharjah. Že omenjeni preživeli Lojze Debevec se je tamkaj udeležil zadnjega domobranskega napada, ko je v jutru 21. junija 1945, kot sam piše, 11 domobrancev-okostnjakov naskočilo s pestmi in kamenjem in preko bodeče žice do zob oborožene partizanske stražarje.

Spominski dan na mučence domobrance

*Na tisto tiho domovanje,
kjer mnogi spe nevzdramno spanje,
kjer kmalu, kmalu dom bo moj in tvoj...*

(Gregorčič)

Ta globoka Gregorčičeva pesmica res spada v tiste poznojesenske dni, ko veter neusmiljeno trga zadnje jesensko zlato. Takrat se doma v Sloveniji praznuje Dan mrtvih.

„SPOMINSKI DAN“ v S. Ameriki pa praznujemo v mesecu maju, sredi cvetoče pomladi, sredi omamnih vonjav, kipečega življenja prebujene narave, ob žvrgolenju ptičjih zborov, ob večni simfoniji nesmrtnega obnavljanja.

Naši mučenci pa v Kočevskem Rogu in drugih kraških brezni in na ročju spokojne narave počivajo, zverinsko pobiti po komunističnih krvnikih. Vsako pomlad se nad njimi razkošno razcvete. V zraku trepetajo nežni glasovi prerrojene vesne. Naj sije sonce, naj dež rosi, povsod jo čutiš globoko, globoko.

Pod neposvečeno rušo niso našli svojega miru. Ob vsaki obletnici celo od tam sili njih glas iz groba, za dano zadoščenje, za večni pokoj. Na vzpetinah brezno in grap, že vsi izmučeni in krvavi od pretepanja so v onemoglosti zadnjih vzdihljajev čakali na strel v tilnik ali na nož v hrbet, trebuh ali prsa; kamor je pač bilo krvniku bolj godno, ker da jim je bilo naročeno, naj varčujejo z municijo ter rabijo hladno orožje. Njih zadnji pogled je obvisel na strminah obširnega gozda v upanju: morda pa le pridejo rešitelji?

Vse se veseli pomladi in resnično ni prostora za žalost, kaj pa naj porečejo oni, njih družine in sorodniki ob spominski obletnici, ki so v mesecu maju in juniju leta 1945 izkusili vse grozote pobijanja, mučenja — do zadnjega diha pod komunističnimi krvniki.

Čeravno željno pričakovana, je prerano zasijala ta pomlad, slana je že davno ožela prve brsti pričakovane svobode, ki je kmalu izginila kot bajne sanje, ki so se prikazovala na nebu in se razpršile ter zapustile na zemlji krvave sledi žalosti.

Pod pojmom rodoljublja izkazujemo ljubezen do svojega lastnega naroda. Dolžnost vsakega pripadnika naroda je, da čuti prirodno nagnjenost in predanost svoji domovini ter izkazuje spoštovanje vsem tistim, ki so za domovino prelili svojo kri.

Ljubezen do svoje domovine postane čudovita privlačnost-vrednota šele tedaj, ko jo spoznavamo v tujini, poleg tega, da moramo po moralnem in božjem zakonu ljubiti vse narode; ljubimo svoj narod na poseben način.

Dragi mučenci in soborci, danes vas zakrivajo že močna drevesa, zrastle iz vaših teles. Ob obletnici vam po žarkih zahajajočega sonca ter zahodnih vetrovih pošiljamo naš pozdrav in večni sen.

„Ne-slovenski glas“

V reviji „Republika Hrvatska“ (št. 125/1980) je objavljen v hrvaščino preveden članek iz „Slovenskega glasa“ števil. 2 iz leta 1980. Ker tega lista, ki izhaja v Švici, ne dobivam in, kot vem, tudi ne uredništvo Vestnika, se moram zadovoljiti s hrvaškim prevodom članka, v katerem dr. Marijan Drevenšek (psevdonim?) piše o tem, kaj pomeni razpad Jugoslavije za Slovence in Hrvate.

Bralce Vestnika želim opozoriti samo na ta problem v omenjenem članku, kar pa precej jasno kaže, kakšne vrste ljudje sestavljajo krog, ki izdaja „Slovenski glas“. Na prvi pogled napravi članek s svojim udrihanjem po komunistih vtis, da odklanja komunizem in ga smatra za največjo nesrečo za slovenski narod. Toda prav v tem članku pa je videti, da je tisto udrihanje po komunistih (kakor tudi zavzemanje za samostojno slovensko državo) samo kamuflaža, ki naj zakrije neke druge namene, ki jih ima v resnici „Slovenski glas“.

Naj navedemo iz drugega odstavka v omenjenem članku naslednji stavek (preveden iz hrvaščine): „Ako gledamo trezno z našega narodnega stališča, je še vedno bolje, da se republika Slovenija osamosvoji v svojih sedanjih republiških mejah pa čeprav pod slovenskimi komunisti, kot da bi ostala še nadalje v sklopu Jugoslavije.“

Vidimo, da je tisto udrihanje po komunistih zelo sumljivo, če so izdajatelji in pisci „Slovenskega glasa“ pripravljani sprejeti samostojno Slovenijo pod vodstvom komunistov. Po taki — premišljeni ali nepremišljeni — izjavi je popolnoma jasno, da ima „Slovenski glas“ s svojim pisanjem proti komunistom in za samostojno slovensko državo čisto posebne namene, in ti so: razbiti slovensko emigrantsko skupnost, ki je ideološko in narodno-politično enotna in edina. Da, to je namen „Slovenskega glasa“. Na to so nas prijatelji iz Francije in Nemčije opozorili že v začetku izhajanja tega lista.

Slovenci smo v pretekli drugi svetovni vojni in komunistični revoluciji dobro spoznali vse zverinstvo in laž komunizma, nismo hoteli z njim sodelovati in tega tudi sedaj ne bomo storili pod nobenim pogojem — tudi ne za ceno osamosvojitve Slovenije pod njihovim vodstvom. Komunizem v Sloveniji je veljal naš boj med revolucijo in velja tudi sedaj vse dotlej, dokler se ta tiranski in nečloveški režim ne zruši. Kakšno osamosvojitvev in kakšno svobodo nam more nuditi komunistični režim, vidimo iz številnih primerov (Afganistan gotovo ni zadnji), ki se dogajajo po vsem svetu.

Ta akcija sumljivih agentov okoli „Slovenskega glasa“ je zelo podobna akciji raznih Hrvatov, ki iščejo pomoč Sovjetske zveze pri osamosvojitvi Hrvaške. Ti Hrvati imajo očiten namen napraviti razdor med

Hrvati, ki so za hrvaško državo, ter jih naščuvati enega zoper drugega. To je satanska politika, katere so sposobni samo komunisti.

Da je namen piscev „Slovenskega glasa“ razbiti slovensko emigracijo, je videti tudi iz njihovega napada na katoliško duhovščino, češ da je „jugoslovanska“. Duhovščina ima med slovenskimi emigranti velik vpliv, zato jo je treba umazati na kakršenkoli — čeprav še tako nesmiseln — način. Kaj piše Drevenšek? Piše, da imamo Slovenci med seboj Jugoslovane, dočim jih Hrvati nimajo (kaj pa so tisti številni prebivalci Bosne in Hercegovine, ki jo Hrvati zahtevajo zase, ki so se pri zadnjih volitvah izrekli za Jugoslovane?). In potem nadaljuje Drevenšek, da bi bil propad Jugoslavije velik udarec za Slovenske Jugoslovane, posebno pa za duhovščino.

Tako hoče Drevenšek umazati slovensko duhovščino, ki da je proti svobodi in osamosvojitvi Slovenije. Ali je sploh mogoče večje obrekovanje slovenske duhovščine in večja laž. Od Vodnika preko Slomška, dr. Janeza Ev. Kreka, dr. Korošca, škofa Jegliča pa do majniške deklaracije, avtonomističnega gibanja, Koroščevih punktacij, zelenih kravat, senčuskega procesa, škofa Rožmana, vaških straž in domobrancev — ali ni bilo vse to in še mnogo drugega v znamenju boja Slovencev s svojo duhovščino na čelu za pravice slovenskega naroda? Slovenska duhovščina — to je soznačnica ali simbol za slovenstvo.

Vprašamo, čemu ta napad na slovensko duhovščino. Odgovor je samo ta: naloga skritih anonimnih agentov, ki imajo verjetno velika denarna sredstva na razpolago je ta, da razbijejo v domovini in še posebej v emigraciji tesno povezanost slovenskega ljudstva s svojo duhovščino. Treba je to povezanost razbiti, treba je duhovščino umazati z lažmi, potem se bo slovenska protikomunistična emigracija razbila in razblinila — na veliko veselje sedanjih tiranov v domovini.

Mi slovenski emigranti hočemo svobodno in samostojno slovensko državo, toda za nobeno ceno ne pod vodstvom komunistov, saj bi bila v takem primeru svoboda le na papirju. Še vedno je in ostane naša prva naloga rušiti z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago, komunističnj tiranski režim, ki sedaj vlada v Sloveniji in šele potem bomo mogli s skupnimi močmi ustvariti res svobodno in samostojno slovensko državo.

Rudolf Smersu

.....

STRNIMO SE V ENOTO

V KAMENITO GMOTO,

SOVRAG OB NJEJ

RAZBIL SI BO GLAVO!

.....

BRALI SMO in pripominjamo:

Čuli smo, da so po nekaterih zdmskih cerkvah, tako „na tujem“ kot tudi tukaj v Argentini, opravljali javne molitve za enega velikih pobornikov komunistične revolucije in množičnega krvoprelitja na Slovenskem. Zdi se nam, da so za tako početje možne le tri razlage:

- prvič je taka stvar razumljiva, če je kdo nespreobrnjiv masokist...
- drugič v primeru, da je svetniško neoporečen že s poklicem za krvavo mučeništvo...
- tretjič pa tudi takrat, kadar se pripravlja na sladko pot iz trde tujine v premilo domovino.

Odpuščati svojim smrtnim sovražnikom in kar poimensko, pa, mislimo, je dovolj, če se tak obred opravi na samem in na skrivnem, brez prisotnosti svojih ovčic in drugega zunanega blišča.

Ker že močno dvomimo o smiselnosti takega dejanja, naj se nam pa dovoli še tale hudomušnost: ... sicer pa ... ali ni milost odrešenja bila obljubljena samo dešnemu razbojniku?

—o—

Cyrus L. Sulzberger, zelo znani ameriški časnikar, ki se je zadnjih štirideset let gibal v središčih svetovnih dogajanj, zapiše v svojih spominih, da je imel 6. novembra leta 1950 s takratnim jugoslovanskim predsednikom „v njegovi skromni vili v Užiški ulici“, dolg in izredno zanimiv intervju. Ob tisti priliki, da mu je rekel, kako

„rad bi ga prosil za dve uslugi. Kakšni uslugi? Najprej sem želel govoriti z načelnikom štaba, generalnim polkovnikom Kočo Popovičem. Zakaj? Da bi dobil pregled o vojaškem položaju na jugoslovanskih mejah. Prav, je rekel Tito. To mi je bilo všeč. Naš vojaški ataše govori kvečjemu s kakim polkovnikom.“

Druga usluga: hotel sem govoriti s Stepincem. Tito je rekel, da mu ni nič hudega. Hotel sem se sam prepričati. Na milijone katoličanov je v Združenih državah in vsi se živo zanimajo zanj. Tito je dokaj dvomljivo sprejel to mojo izjavo. Malo je razmišljal, potem je nekajkrat premeril sobo in njegove modre oči so imele srey izraz. Naposled je rekel: Sporočil vam bom. Tako ali drugače. Rokovala sva se in odšel sem.“

Kakšen je bil odgovor, Sulzberger ne pove... ali pa vsaj TELEKS (informativni tednik Dela-feb. 1980), odkoder smo posneli ta intervju, tega ne zapiše.

—o—

Isti Sulzberger omenja tudi večerjo pri Eisenhowerjevih, 12. decembra 1951, in zatrdi, da je Eisenhower pri takratnem pomenku o pretekli vojni, odgovornost za politično razdelitev Nemčije, ki je pustila Rusiji tako velik zaloga, v celoti zvrčal na Churchilla. Churchill, da tudi ni verjel v uspeh invazije v Normandijo.

„Ker je bil Churchill tako skeptičen, je prišlo do slabih političnih odločitev. Dejansko je bil na zadnjem Eisenhowerjevem posvetu pred začetkom (invazije) Churchill izredno pesimističen. Navzoči so bili vsi visoki zavezniki in angleški kralj. Ko je Eisenhower končal svoje pojasnilo, je Churchill rekel pred navzočimi, da se je njegovo stališče do „Overlorda“ zaostrilo. Eisenhower je pripomnil: „To je bil hudičevo čuden način za spodbujanje mojih oficirjev.“

„Žal,“ je dejal Eisenhower, „je Churchill popolnoma pozabil na obljubo, da bo vstal in povedal, kako velika zmaga in nezaslišan uspeh je bil „Overland“, ko je bila Francija osvobojena. Marca 1945 so bili zavezniki popolnoma pripravljeni, da naskočijo Nemčijo. Še vedno so bili oddaljeni kakih petsto kilometrov od Berlina. Rasom ni bilo treba prečkati več nobenih rek in ustvarili so si močno mostišče na drugem bregu Odre. Dejansko bi bili zavezniki lahko šli dosti dlje proti vzhodu, kot so v resnici šli. Ko so se srečali z Rusi, so bili le-ti izdelani in razcapani, in Eisenhower je rekel: „Temeljito bi jih lahko nabrisali.“ Toda moral se je ustaviti na Labi in to je bilo že daleč bolj vzhodno od politične ločnice v Nemčiji, ki so jo določili politični voditelji. To črto so potegnili zlasti zato, ker je bil Churchill črnogled. Churchill ni hotel verjeti, da bi zavezniške armade lahko prodrle celo tako globoko v Nemčijo. Ko bi bil Churchill zaupal Eisenhowerjevimi armadam, bi bilo mogoče črto, ki je delila Nemčijo na vzhodni in zahodni del, potegniti dosti bliže proti Labi ali celo po Labi.

Kot vidimo si zgodovinsko odgovornost za zavezniško polomijo v povojni Evropi prenašajo eden na drugega. Argentinci, ki se na nogomet nekaj spoznajo, bi rekli, da si podajajo žogo eden drugemu, pa se je vsakdo hoče čimprej odkrižati. Prinašamo pa ta Eisenhowerjev komentar v Sulzbergerjevem zapisu zato, ker je bil Churchill na glasu, da je bil od vseh zahodnih državnikov najbolj daljnoviden.

—0—

V poročilu o lanski dvanajsti številki „Sodobnosti“, ki izhaja v Ljubljani, se NOVI LIST zelo kritično dotakne Janka Kosa razprave in leposlovnih proze objavljene v tej številki. Iz teh kratkih, kritičnih in tako zgovornih besed, je res sklepati, da je naša domovina danes popolnoma drug svet, kakor pa tisti, o katerem brezdomci še vedno često sanjamo.

Kakšne so torej nekatere strani te reprezentativne revije sodobnosti, pa naj se tolmači reprezentativnost v dobrem ali slabem smislu? Nekaj vrstic, torej, iz Novega Lista:

Sledi deseto nadaljevanje razprave Janka Kosa „Marksizem in problemi literarnega vrednotenja“. Razprava je napisana učeno, Kos je moral veliko prebrati, da lahko tako suvereno razpravlja o tem, vendar pa nas ta njegova učenost nekako potlači, v njej je kar preveč učenosti in premalo izvirnosti, premalo konkretnosti; vsekakor pa je preveč gostobesednosti.

Kot navadno, nas leposlovna proza v tej reviji tudi tokrat razočara. Manj sicer novela Toma Rebolja z nerazumljivim naslovom „čudežen grobek“, katera vsebina je grozljiva fantastična — v njej ne manjka samomorilca, obešenca —, ker je vsaj jezikovno in estetsko neoporečna, kot pa „Dve zgodbi“ Milana Marklja. Tudi on vnaša v pripovedovanje fantastičnost, ki pa je preveč polna satiričnih tonov in banalnosti, tudi jezikovnih, da bi jo dojeli kot tako. Milan Markelj uporablja zlasti v drugi zgodbi „Jožefa Podgorska“ take nespodobne izraze, vzete iz pornografije, da bi se jih sramovala vsaka pijanska družčina v beznici. Gre za mladega avtorja, ki je morda prepričan, da izraža s takim pisanjem nekako revolucionarnost ali avantgardnost, toda jasno je, da se v tem kaže le nesposobnost za resnično kvalitetno pisanje ali pa bojzljivost, da si namreč ne upa odkrito pisati o tistem, kar ga gnjavi v notranjosti in s čimer ni zadovoljen v družbi, v kateri živi. Zato si daje duška z grdimi besedami in z opisovanjem samih priskutnih likov takorekoč s smetišča življenja, ne da bi očitno pokazal s prstom na vzrok vse življenjske gnusobe, ki jo vidi okrog sebe. Ali pa ni več sposoben, da bi videl in odkrival take vzroke?

Škoda, saj se vrstijo tako v tej in drugih revijah številni mladi avtorji, od katerih nekako podzavestno kar naprej pričakujemo, da se bodo zavedli stvarnosti in začeli pisati o njej, seveda kot resnični ustvarjalci, z močjo svoje ustvarjalne fantazije in ne zgolj kot opisovavci grdobij, a nas vsi od kraja in vedno spet razočarajo. Nobeden izmed njih ne dozori v resnično dobrega, pomembnega ali celo velikega pisatelja. Nemogoče, da je temu krivo samo pomanjkanje talentov, kajti talenti se kažejo. Mislimo, da je temu krivo predvsem pomanjkanje etosa, pomanjkanje moralne in miselne zrelosti, pa tudi poguma. Zdi se jim bolj varno in prijetno izraziti nekako megleno revolucionarnost ali nestrinjanje z uporabo pornografskih besed, kakor pa začeti pisati jasno, dostojno in odkrito kritično. Uganjati pornografijo in občudovati pri tem samega sebe: „Uh, kako sem močan, kako sem avantgarden!“ jim očitno mnogo bolj prija.

Ko poroča KATOLIŠKI GLAS o velikih uspehih slovenskega smučarja Bojana Križaja, saj je ob neki priliki premagal celo šveda Stenmarka, ki je na letošnji olimpijadi v Lake Placidu odnesel dve zlati odličji, pristavi tudi takle komentar, ki nam kar prijetno dé:

Manj pa je znana druga osebna plat Križajeve medalje, o kateri pa je prav, da jo zvedo naši bralci. Križaj je veren športnik. Kot mlad fant je dolgo let ministriral v župni cerkvi Križe na Gorenjskem. Za ženo si je izbral verno dekle. Kadar je doma, tudi sedaj ne opusti nobene nedeljske maše. Skupaj z ženo pride v župnijsko cerkev prosit blagoslova za mlado družino, ki se je že povečala za prvega otroka.

Tržaška „Mladika“ v zaglavju „pod črto“ dostikrat prinaša tako tehtne misli in zamisli, ki so vredne, da se zapišejo na vidnem mestu in podčrtano. V sestavku, ki ga poobjavljamo, pokaže na dva pekoča problema, ki dokaj klavrno govorita o slovenski zavednosti: pomanjkanje čuta za izvirno in pravilno rabo slovenskih priimkov in osebnih imen ter skrajna brezbržnost in neprizadevnost, ko se odpravljajo ali pa pačijo prvotna slovenska krajevna imena. S posebnim ozirom na stanje v tržaški pokrajini Mladika roti in opozarja:

Obstajajo znaki, ki nas prepričujejo, da zadnje čase občutno slabi nagon samoohranitve v slovenski narodnostni skupnosti, kakor radi imenujemo svojo manjšino očitno zato, ker hočemo odtrgati moreči občutek, da nas je vedno manj. Pa to ni problem, da bi o njem tu razpravljali. Samoohranitveni nagon je tudi sredstvo za narodnoobrambno delo. Marsikdo bo to označil za najbolj primitivno obliko zvestobe narodu, ki je lastna tudi neosveščenim. Vendar se vse bolj zdi, da se brez tega prvinškega nagona tudi razviti (ali pa napredni) ne bomo mogli rešiti. Da ta nagon upada, nas prepričujejo nove oblike fratelance ali poskusi nekega kulturnega enotenja (reci ARCI in podobno). Temu pojavu se nišmo mogli izogniti niti na področju športa in zdrave rekreacije, saj najdemo v slovenskih klubih (ne samo pri nogometaših, čez katere tako radi govorimo, tudi pri kotalkarjih, igralcih minibasketa in drugih) vse več neslovencev: kmalu se bo zgodilo, da bomo imeli klube s slovenskim imenom, slovenskimi predsedniki, odborniki, trenerji, slovenskimi financami, z bogatimi stiki z matico, toda kaj ko bodo člani povečini, neslovinci. Ne samo, da smo izpostavljeni asimilaciji, pripravljeni smo tudi z lastnimi silami in sredstvi pomagati vsestranskemu razvoju neslovenske mladine, misliti na njene športne potrebe — ko že sami niso zmožni — skrbeti za njeno rekreacijo... Lahko nam marsikaj očitajo, toda egoizem nam ne bodo mogli vreči v obraz.

Ali pa:

Potegujemo se za dvojezičnost, pa niti sami je ne znamo utemeljiti, niti v lastnih ustanovah. Na tržaškem radiu je rubrika namenjena najmlajšim, „Kje je napaka?“, v kateri morajo mladi poslušalci odkrivati nalašč postavljene zanke, napače, uganke. Hudo napako pa so zagrešili uredniki sami v petek, 21. marca, ko so prebrali ime in priimek mlade nagrajenke in zraven še povedali naslov, lepo po italijansko Doberdó del Lago in še hišno številko so pridali. Vzorna natančnost, saj so uporabili uradni naziv, ki edini velja, prebrali so pač, kakor je bilo napisano na nalepki. Če se je mladi poslušalki zdelo tako potrebno, je morda opravičljivo, ker je tako narekovala skrb, da se nagradna pošiljka ne izgubi zaradi malomarnosti pošte, neodpustljivo pa je, da niso uredniki, ali tisti, ki so odgovorni za pregled tekstov, ali sami napovedovalci čutili potrebo popraviti naslov in vrniti slovensko ime. Pa kaj, ko ni uradno. Na enak način se je tudi že uveljavila uporaba uradnih priimkov na šolah: tuje oblike ne motijo več nikogar.

Pri tem pa se vzbuja še drugo vprašanje. Kaj so storili upravitelji naših občin, da bi pravno uveljavili izvirna slovenska imena naših vasi in zaselkov? Ali je komu to sploh kdaj prišlo na um? Pa imamo lep in zgovoren zgled v dveh francoskih vaseh, ki sta po vojni dokončno pripadli Italiji: domačini so vrsto let vodili boj za svoje pravo ime brez italijanske spakedranke zraven in uspeli. Mi pa nič, niti poskusa ne!

V krogu Vestnikovih sodelavcev v naši „zakotni“ Argentini smo si prav v zvezi z istimi ali podobnimi problemi, kot jih odkriva ta dopisnik Mladike, stavljali že dostikrat vprašanje, kako je mogoče, da se v tako mogočnih državah kot sta Kanada in Severna Amerika, v državah, ki naj bi bile prvobornice za človeške pravice, primora naše ljudi, da v javnih listinah, v knjigah, revijah in časopisih in celo na ovojnica zasebnih pisem zapisujejo zmaličene svoje SLOVENSKE PRIIMKE in izvirna krstna, osebna, lastna imena zamenjujejo z Louis-i, Franki, Jamesi, Johni in tako dalje. Ali je kaj takega možno v deželah tako širokih in široko opevanih svoboščin? Ali ne krši vsak tak zakon najosnovnejše pravice do svojega lastnega imena? Ali pa je... ta navada zgolj stara in slaba razvada? In ne samo v germanskih, laških in anglosaksonskih deželah, ampak tudi v Argentini, ponekod tudi v Argentini.

—o—

O sadovih Osimskega sporazuma med Jugoslavijo in Italijo, ki teži v prvi vrsti k razlaščenju slovenske kraške zemlje, nje industrializacije in temu posledično naseljevanje priseljencev je bilo že dosti pisanega, posebno v slovenskem zamejskem tisku. Da bo to področje (ali cona kot jo kličejo) prav zaradi nasledkov tega osimskega sporazuma izgubilo v najkrajšem času slovensko obeležje, ne more biti nobenega dvoma. Ko se revija Mladika spet in spet povrača k temu problemu, med drugim pokaže tudi na to, kako Ljubljana „skrbi“ za usodo slovenstva:

V strahu, da ne bi ustvarjali težav pred podpisom, smo seveda molčali, čeprav je Slovenska skupnost, edina slovenska stranka v Italiji, že v svojih prvih izjavah takoj in kolikor je mogla taktično in previdno izrazila svoje dvome in pomisleke nad lokacijo industrijske cone na Krasu.

Spominjamo se še zadrege nekaterih slovenskih političnih delavcev v domovini, ko so nastopili ob okrogli mizi o osimskem sporazumu na ljubljanski RTV. Nekateri so vedeli o industrijski coni in o sporazumu toliko ali še manj kot mi. Vse se je očitno „skuhalo“ v Beogradu in Rimu. Ljubljana in Trst sta bila le delno informirana. Trstu in Ljubljani je bilo jasno samo, da morata sporazum zagovarjati. Za to ni bilo škoda truda in ni manjkalo sredstev. Medtem ko SSK iz obzira, da ne bi skalila prijateljstva med obema državama, ki sta končno rešili dolgoletni obmejni spor, ni marala odkrito spregovoriti o sporazumu, ki je bil sklenjen nad našimi glavami, pa istih pomislekov niso imeli naši italijanski someščani, ki so se združili v znamenju Liste za Trst.

Osmi člen sporazuma, ki zagotavlja manjšinama zaščito, a ju v bistvu prepušča lastni usodi, je sestavljen tako, da ga lahko razlagamo, kot nam je ljubo. Če bi bil člen jasen, bi ga ne bilo treba razlagati. Nanj se lahko tudi samo bolj platonsko sklicujemo: glej zavlačevanje rimske komisije, ki je zadolžena za izdelavo osnutka o globalni zaščiti Slovencev! Obnašanje rimske vlade in osrednjih vladnih organov v zvezi s tem v bistvu potrjuje besede Mitje Ribičiča predstavništvu SSK ob podpisu sporazuma: boriti se morate v okviru vaših zakonov, je dejal predsednik SZDL, Seveda, a to smo vedeli že prej. Za take nasvete se nam res ni treba zahvaljevati. Te nasvete naj bi dali raje tistim Slovincem, ki se v okviru italijanskih strank borijo za stolčke in nam obljublajo med in mleko, njihov glas pa ne seže niti do Portogruara, kaj šele do Rima.

Meja je zdaj dokončno začrtana. Če danes spregovorimo odkrito, nas nihče ne more dolžiti izdajstva. Zato je prav, da govorimo.

Nekatere izjave političnih in javnih delavcev matične domovine so namreč zadnje čase prešle tisto mejo oportunisti, preko katere ni več možno iti. Dva primera.

Ob zadnjem obisku v deželi Furlaniji-Juljski krajini je predsednik slovenske vlade dr. Vratuša na pritožbe Goričanov zaradi razlaščanj odgovoril, da so še višji interesi, kot so deželni; da so tudi republiški, meddržavni in celo mednarodni interesi! — Torej podredimo se tem interesom in zahvalimo se osimskemu sporazumu. O dogmah pač ne gre izražati dvomov.

Iz vsega tega imamo vendarle vtis, da Slovenska Skupnost prenaivno pričakuje pomoči izza mejé.

—o—

Slovenija je dandanes podvržena dvojni okupaciji: nasilju jugoslovanske komunistične partije in vztrajnemu pronicanju z juga v vse plasti slovenskega žitja in delovanja. Takim trditvam, ki se večkrat slišijo, ne samo med nami, bi človek rad odvezel njih pesimistično ostrino, pa si res ni delati iluzij, če beremo (na primer) takole pismo, ki ga je eden od bralcev poslal KATOLIŠKEMU GLASU v Gorici:

Spoštovani g. urednik!

Oprostite, če si želim v vašem cenjenem listu ohladiti srce, toda prav res ne morem več molčati k temu, kar se dogaja na ljubljanski televiziji.

V sredo 20. junija zvečer sem vžgal televizor in ga usmeril na ljubljansko tv, da bi poslušal novice. Saj je človek radoveden in rad zve, kaj se dogaja v naši „matični“ državi, kot se nekateri izražajo. Toda namesto po slovensko slišim nekega komentatorja govoriti po srbohrvaško, kot bi to bilo najbolj naravno. Potem se pojavi predsednik Tito in tudi ta govori le hrvaški. Ker vemo, da mož tudi slabo izgovarja, ga prav nič nisem razumel, čeprav mi srbohrvaščina ni povsem tuja. Tedaj sem jezen vpihnil televizor in šel hladit svoje razočaranje in jezo v drugo sobo.

Res razočaran in jezen sem na postopanje napovedovalcev na ljubljanski televiziji. Ali je to še slovenska televizija ali pa je že dvojezična v upanju, da čez nekaj let postane srbohrvaška? Nimam nič proti Srbom ne proti Hrvatom, kot ni imel nič France Prešeren, ko je zavrnil Stanka Vraza in njegov ilirizem. Tako jaz zavračam dvojezičnost ljubljanske televizije in mislim, da z mano tudi vsi zamejci, ki nas marksizem ni še pokvaril, ki zato še kaj damo na svoj jezik in želimo, da bi bil ta jezik spoštovan tudi v Ljubljani.

Srbohrvaščina je za nas Slovence tuj jezik, kot je npr. italijanščina. Kot se trudimo, da prevajamo druge jezike, tako naj se ljubljanska televizija potruži, da prevaja tudi, kadar rabijo srbski ali hrvatski jezik. Nedopustno je in znamenje hlapčevstva, če imata srbski in hrvatski jezik v Sloveniji iste pravice kot slovenščina. Mislim, da je slovenski parlament izglasoval svoj čas zakon, da je v Sloveniji slovenščina uradni jezik. Naj se tega tudi Ljubljanci držijo! Sicer jim ponovimo stari verz: „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.“ (Sledi podpis)

—o—

Pod naslovom „Slovinci šarimo z zgodovino“ neki H. v AMERIŠKI DOMOVINI postavlja pod vprašaj proslavljanje raznih obletnic, kot na primer 50-letnice slovenske univerze v Ljubljani, ki da je bila le naslednica jezuitskega kolegija ustanovljenega že leta 1595, oporeka tudi praznovanje raznih političnih obletnic (kot na primer 29. oktober in 29. november), o metropoliji v Ljubljani pa meni tole:

Motijo pa razne obletnice in ponarejanje tudi na drugih področjih. Najbolj to, da smo Slovenci končno dobili svojo lastno metropolijo v Ljubljani in prvega metropolita.

Tudi to ne drži. Za prvega metropolita moramo Slovenci imeti sv. Metoda, nadškofa Panonije in Moravske (869). Res je, da danes Panonijo poseljujejo Madžari in da pripada Slovincem le majhen del (Prekmurje, Porabje), toda Metodova metropolija ni bila splošno „slovanska“ ampak je imela natančno razmejitev, Panonijo in Moravsko, oz. sprva obe, potem le Panonijo in po Kocljevem izginjenju le Moravsko. Tako naziva sv. Metoda papež v svojih pismih.

Potem je bil slovenski svet za dolga stoletja razdeljen med metropolije v Solnogradu in Ogleju; mejo med obema metropolijama je tvorila reka Drava. Leta 1751 pa je bil patriarh v Ogleju ukinjen, namesto njega sta ustanovljeni dve knezonadškofiji — za benečanski del v furlanskem Vidmu, za avstrijski del pa v Gorici. Metropolija Gorica obsega tedaj vse slovensko ozemlje do Drave z izjemo mesta Ljubljane in Gornjega grada. Gre torej za drugo slovensko metropolijo, ki traja do reforme cesarja Jožefa II. To ozemlje je veliko večje kot današnje ljubljanske metropolije, ker zajema tudi Koroško južno od Drave.

Tretja metropolija pa je sedanja v Ljubljani, ki obsega tri škofije v Jugoslaviji, zunaj nje pa je velik del slovenskih ljudi v škofijah Trst, Gorica, Videm in Celovec.

Veseli smo, da je v Jugoslaviji oz. Sloveniji samostojna slovenska škofija, vendar pa njej na ljubo ne bi smeli potvarjati naše zgodovine. Morali bi se varovati manije, da je vse, kar se ustanovi "prvo", kot da nas vso zgodovino ne bi bilo.

V začetku aprila so v Moskvi naznanili smrt sovjetskega generala Viktorja Paputina, ki je vzbudila celo vrsto domnev in sumničenj. V Moskvi so trdili, da je padel v oboroženem spopadu na afganistanskem ozemlju, zahodni časnikarji pa sklepajo, da je naredil samomor na poti iz Kabula v Moskvo, kamor je bil poklican na odgovor. Menda je bil neposredno zapleten v enega največjih škandalov črne borze v afganistanskem glavnem mestu, kar bi bil eden od vzrokov. Odločilno pa bi bilo dejstvo, da se je temeljito zmotil v presoji dejanskega stanja v Afganistanu od aprila 1978 naprej, ko je marksist Mohamed Taki prevzel oblast z državnim udarom. Drugače je pa že znano, kako ravnajo v Moskvi s funkcionarji, ki se tako zmotijo. Ko je zagledal „delegacijo“, ki ga je prišla „sprejemati“, je že vedel, koliko bije ura, so vedeli povedati afganistanski viri. Kot poročajo, je Paputin naredil samomor tako da si je pognal strel v glavo na krovu letala Aeroflota, ki ga je peljalo na moskovsko letališče Šeremetjevo. Nedvomno je, da je pri obravnavanju afganistanskega vprašanja Paputin zgrešil učinkovite metode in se ugiba, ali je bil njegov prvi neuspeh v tem, da ni dosegel, da bi A. Amin — predsednik, ki je strmoglavil Tarakija in ki je bil pozneje umorjen po moskovskem privesku, sedanjem predsedniku Karmalu — zaprosil pravočasno za sovjetsko intervencijo, ali pa je pri Paputinovem zadnjem stiku z afganistansko vlado prišlo celo do ročnega obračunavanja. Dejstvo je, da se je od tistega trenutka naprej Paputinov položaj omajal.

Viktorja Paputina je nasledil na mestu prvega tajnika pri Notranjem ministrstvu Juri Čurbanov, ki je poročen z Galino Brežnjevo, hčerjo moskovskega mogotca št. 1. (SOMOS, št. 185)

GORJE ZELENEMU DREVESU je naslov knjige, ki je izšla v Mariboru izpod peresa zamejskega pisatelja Alojza Režule. Morda je komu še neznan tale tržaški prizor, ki ga kot velik očitek „matičnim“ Slovincem naslika pisatelj. Res je, dober pisatelj drži zrcalo času:

V tramvaju sem srečal bivšo učenko, ki je zdaj kot farmacevtka uslužbena v veliki lekarni v Trstu.

Samozavestna, sposobna, simpatična si je med italijanskimi kolegi samoumevno izsilila pravico, da streže slovenskim klientom po slovensko. In zdaj mi pripoveduje, kako slovenski klienti z onkraj meje v veliki ve-

čini — v veliki večini! — slovenski z njo ne marajo govoriti. Rajši se groteskno napejajo po italijansko ali po nemško.

„Kdaj pa se boste vrnili domov, gospodična?“ jo je čisto nedolžno vprašal nekdo, ki je svojo slovenščino tajil le na pol.

„Nikamor se mi ni vrnilo, ko pa sem doma tule v Trstu!“

Kremenitežu očitno ni bilo znano niti to, da bivajo v Trstu tudi Slovenci. Po vseh „Trst je naš“!

—o—

V „PISMU SLOVENSKEMU NOVOMAŠNIKU“ je isti pisatelj med drugimi izbranimi besedami naslovil mladim novim slovenskim duhovnikom tudi tele izbrane besede:

Še manj kompleksov ti je treba imeti ob zavesti, da si duhovnik naroda, ki ga je dejansko spravil na sonce zgodovine katoliški duhovnik.

Tu ne gre za kakšen poskus rekatolizacije slovenske kulture: gre za dejstva, suha kakor kamni.

Prisluhni temule seznamu.

Prva tiskana knjiga, prvi časnik, prvi pesniški almanah, prva pesniška zbirka, prva povest, prvi veliki zgodovinski roman, prva dramska predstava, prve šolske knjige, prva kuharska knjiga, prva knjiga o socializmu, prva gimnazija s slovenskim učnim jezikom, prva organizacija kreditnih zadrug, prva literarna revija na evropski ravni, prvi alpski turizem, prva narodna afirmacija z vstopom Slovencev v državno skupnost Srbov, Hrvatov in Slovencev — za vsemi temi najraznovrstnejšimi prvenstvi je neizogibno katoliški duhovnik: in praviloma se v to nepoklicno dejavnost ni podajal iz sle po oblasti, ampak ker ga je k temu prisililo — če je hotel biti luč in sol svojega ljudstva — skoraj popolno pomanjkanje laične inteligence.

Oba navedka iz Rebulovih spisov, zgornjega o tržaškem prizoru in spodnjega iz pisma novomašnikom, resda ne prinašamo naravnost iz obeh izvirnikov, pa zaradi tega seveda ne izgubita na vrednosti. Tudi to pot, kot že večkrat, nam je to uslugo „nudil“ pater Bazilij s „svojim“ mesečnikom MISLI v nam sosednji Avstraliji. Še eden od stebrov Slovenije v svetu in seveda — duhovnik.

—o—

Vladimir Bukovski, prebežnik iz rdečega raja, je v svojih spominih povedal tudi, kako so prebirali Lenina:

Svoj čas sem pogostoma obiskoval neko prijateljsko družino. Ljuba, mirna družina. Govorili so le o umetnosti, o slikah. Pa sem jih nekoč dobil v vnetem prerekanju. Cela družina, vključno s staro babico, je razpravljala o Leninu. Vsak je imel svojo predstavo o tem, kaj je hotel Lenin, v kaj je verjel in kakšna načela je zagovarjal. Najbolj pa me je presenetilo, da so v diskusiji citirali Lenina in vsak citat je pobijal prejšnjega. Nisem pričakoval v tej družini tako izobrazbo v tej smeri. Niso ljubili Lenina, bili so verna družina in nikoli nisem prej opazil, da bi jih za-

nimale Leninove ideje. Tudi naslednje dni, ko sem prišel k jim, so še vedno razpravljali o Leninu. Kaj jih je, za vruga, obsedlo? Tako je šlo naprej nekaj tednov.

Začel sem že zgubljeni potrpljenje: karkoli sem začel govoriti, vedno so zasukali pogovor na Lenina. Nič več ni bilo to mirno zatočišče, kjer sem lahko sprostil živce. Ta presneti Lenin, sem si mislil, kot satan se zagriže v ljudi, da seje razdor!

Nenadoma pa se je vse razjasnilo, kot anekdota. Izkazalo se je, da so zaradi pomanjkanja toaletnega papirja postavili v stranišče celo zbirko Leninovih spisov. Seveda je vsak od njih prebral drugačne strani teh izdaj z drugačno tematiko in po različnih obdobjih. Naravno, da si niso mogli ustvariti enotnega mnenja o tem, kar je on učil. Dejansko je Lenin takšen in takšna je njegova dialektika. Poskusite razdeliti njegove spise različnim osebam in jih vprašati potem za mnenje. Srečo boste imeli, če boste dobili dva odstotka, ki bosta dala enak odgovor. Nič ni čudno, če obstaja na desetine marksistično-leninističnih strank in vse so avtentične.“ (Katoliški glas, 1971)

Tako nekako po znanstveni metodi: za težko delo — lahko branje!

—o—

K pravšni analizi današnje „slovenske“ družbe domá pogosto pripomore neznan Goflja, ki ima res dolg jezik in zganja svoj humor največkrat v mariborskem tedniku „7 dni“. V svoji humoreski o rabi in zlorabi slovenščine je v uvodnih besedah povedal tole:

„Pri nas nekateri delajo s slovenščino kot svinja z mehom, pri čemer je meh seveda slovenščina. Saj skoraj na vsak korak srečaš kakega Slovenca, ki bi o njem po njegovi „slovenščini“ sodeč vsak mislil, da je izdelek neke matere, ki je dva meseca služila kje na jugu in je zato pozabila materinščino, ter dveh očetov, izmed katerih je prvi avstrijskega porekla, drugi pa iz Teksasa. Saj smo vrli Slovenci že tako udarjeni s tem, da žvrgolimo vsak po svoje in, denimo, Pomurec sploh ne razume Primorca, zaradi česar morata poklicati na pomoč tolmača, če se hočeta sporazumeti. Včasih gre res tudi brez tolmača, toda le tedaj, če sta odslužila vojaščino, nakar se potem pač pomenita v srbohrvaščini.“

Potemtakem bi bili lahko celo opravičeni tisti slovenski „dvojezičniki“ v naši Argentini, ki se po petintridesetih letih zdomstva kar na hitro pomenijo v (menda po Mihi Gaserju) takoimenovani slovežanščini. To bi bil v svetovnih lingvističnih krogih dosedaj še nepoznani priimek simbioze med slovenščino in kasteljanščino. Upamo pa, da zgornje ugotovitve mariborske Goflje tukajšnjim slovežansko govorečim Kranjcem ne bodo v potuho.

—o—

Vili Ščuka je zdravnik iz Nove Gorice in je posegel v (seveda brezplodno) polemiko o kobariški elektrarni, katere gradnja naj bi spremenila lice tistokrajne Soške doline. In rečemo brezplodno, ker bo pač partija, ne

glede na zagovore in ugovore iznesene v polemiki, odločila po svoje. Od vsakovrstnih dokazil v prid tistih, ki so za to, da se ta soška dolina ohrani neomadeževana, nas zanima naslednje mesto njegovega modrovanja:

„Bojim se, da postajamo Slovenci čedalje bolj čustveno topi in nas je skoraj sram priznati, da so med nami še posamezniki, ki jih včasih premagajo čustva, ne le osebna, ampak tudi domovinska. Niti denar in bogastvo niti politični pritiski preteklosti niso pomagali ohranjevati slovenstvo v tej lepi deželi. Slovenstvo je reševal polet domovinskih (sentimentalnih?) čustev! Je mar greh, če ljubimo to deželo zato, ker je tako lepa, in če se obnašamo 'sentimentalno' čustveno, nelogično, zanesenjaško ali ne vem še kako, ko jo nameravamo zmaličiti zaradi še bolj lagodnega načina življenja? Ali se ne bi raje odpovedali delčku kilovatov, delčku osebnega standarda? Je še toliko zdravega razuma in moči v nas vseh, da bi to zmogli?“

Žal pa tega zdravnika iz Nove Gorice ta razmišljanja ne bodo privedla do tega, da bi se vprašal, kdaj se je začela in kdo je začel to škodljivo preobrazbo slovenskega duha in značaja. Surovost v medsebojnem občevanju in otopelost za dobro in lepo so značilnosti te družbe, ki najbolj udarjajo v oči bistrim zamejskim in zdomskim opazovalcem. To so sadovi partije, odkar si je le-ta s silo prilastila vse pravice odločanja in nima komu biti odgovorna za usodo slovenskega naroda.

—o—

Špela Zupan je najbrž že iz povojne generacije in zatole ne ve, da je partija dala pobiti tisoče slovenskih kristjanov z izgovorom, da je bilo to nujno potrebno za doseg boljšega in pravičnejšega socialnega reda na Slovenskem. V svojih „Naivnih razmišljanjih“ pa ima nekatere pomisleke o tem redu pa tudi o Socialistični morali. Če ne, ne bi pisala:

Dekletce hodi v osnovno šolo, je odličnjakinja, tekmuje v znanju, je predsednica PO na šoli in kasneje MO, tabornica, aktivna športnica; glasbena šola, pevski zbor, RK...; skratka — obetajoča mlada državljanka. Njena najboljša obleka — modro krilo in bela srajca; sendvič dobi ob izrednih priložnostih (rojstni dnevi, mesečni nakup živil in še mogoče kdaj), sicer je zadovoljna s kruhom in domačo marmelado (tokrat to še ni bila specialiteta). Pa je vse to ne moti; ve, da dobiva oče 80% plačo, da je mama doma in da se drugače ne da; otroka pa sta dva.

Deklica zraste in gre v gimnazijo. Tam kmalu spozna, da so na svetu ljudje, ki imajo več, celo dosti več, kot ona in njeni domači. Pa je vse ne moti preveč; zamiži na eno oko, ko pride sošolka z novimi kavbojkami, zatre zavist in reagira torej zelo odraslo. Še vedno je odličnjakinja, družbeno angažirana in kmalu sprejeta v ZK. štipendijo, ki jo dobiva pri RIS, porabi za hrano, avtobus in knjige. Vsak mesec nekaj prihrani, da lahko na zimo s skupnimi močmi kupijo plašč ali škornje. Tudi maturira z odliko.

Potem se odpravi na pot — študirat v belo Ljubljano. Spet ji študentska pomaga napolniti želodec, nekaj primakneta oče in mama, pa gre iz meseca za mesec. Počitnice porabi za delo pri študentskem servisu, gre s tistim denarjem za 10 dni na morje in se potem pripravlja na izpite, ki jih je pustila za jesenski rok. Še pred diplomom se mora zaposliti (ker so medtem skrajšali absolventski staž) in kasneje z nekaj zamude diplomira.

Čas, ki ga je preživela v Ljubljani, ji ni prinesel samo izobrazbe in diplome, ampak tudi komplekse in spoznanje, da je nekaj narobe. Vsa leta je dajala družbi maksimalno, kolikor je bilo za njena leta sploh mogoče. Vse, kar ima zdaj, je papir, na katerem piše, da je profesor in da tako lahko poučuje XY. Torej lahko začne živeti. Srečno!

P. S.: Ima podnajemniško stanovanje (za katero daje 1/3 svojega dohodka); gramofon s ploščami, avto, smučanje so še vedno v drugem planu. Kdo ve, kateri generaciji njenih potomcev bo uspelo približati se njenim vrstnikom, ki s študentsko namensko varčujejo za stanovanje, ki jim starši gradijo hiše in podarjajo avtomobile, ki potujejo po Evropi, Aziji, Ameriki, Latinski Ameriki, ki hodijo na gledališke predstave v London, na koncerte nevem kam... Mar socialistična morala dopušča TAKE in DRUGAČNE starše ter TAKE in DRUGAČNE otroke ali pa je mogoče tokrat odpovedala, saj ne samo, da se ne kaže v svoji idealni obliki, ampak je jaz sploh ne vidim.

Špela Zupan

—o—

In Ploče bodo lahko spet Kardeljevo. Prebivalcem luškega mesta se je uresničila dolgoletna želja... in tako naprej. Naj govori kar izvirno poročilo:

Ploče se spet imenujejo Kardeljevo. Tako se je izpolnila dolgoletna želja prebivalcem tega mesteca, ki so jo izrazili še v tistih dneh lanskega februarja, ko je prišla žalostna novica, da je tovariš Edvard Kardelj, tovariš Bevc, Krištof, Birk, Levec, Sperans kakor so se glasili njegovi psevdonimi — umrl. Že 28. februarja lani je iz Ploč na naslov predsedstva centralnega komiteja zveze komunistov Jugoslavije odšlo pismo, v katerem je med drugim pisalo:

„V spomin na človeka, kakršen je bil Edvard Kardelj, na najbližjega sodelavca tovariša Tita, delovni ljudje in občani Ploč želijo in zahtevajo, da se njihovem mestu ponovno vrne ime Kardeljevo.“

Pisalo je „ponovno“, kajti že leta 1950 so Ploče spremenile ime v Kardeljevo. Tako se je mesto imenovalo do 1954. leta, potem pa so na prošnjo samega Edvarda Kardelja spet prevzele staro ime — Ploče.

Blagor novim Kardeljevčem. Tudi mi si želimo še veliko takih posmrtnih poimenovanj. Spominjamo se pa tudi, da je za časa velikega Stalina bilo precej nevarno delati senco očetu sovjetske domovine. Pa se spomnimo tudi, da se je Kardelj šolal na visoki šoli v Moskvi in je pač vedel, kako se taki stvari streže. Tako nekako bo treba razumeti njegovo ponižnost, ko je bil še živ (se nam zdi).

Josip Broz je bil domobranec. To je resnica, ampak, hvalabogu, ne cela. Se pa kljub temu čudno sliši, ko beremo:

„Josip Broz je po vstopu v vojsko zahteval, da ga premeste v Zagreb k 25. domobranskemu polku. Njegovi želji je bilo ustrezno.“ (iz življenjepisa po Dedijeru, str. 73)

—o—

Socialistična morala mora biti res nekaj posebnega, posebno še, če so jo za notranjo uporabo iznašli pravoverni in izgrajeni partijci. Seveda pa je s to stvarjo in s to moralo nekaj podobnega kot se zgodi pri hollywoodskih filmih, ko gledalca že v začetku opozorijo, da je kakršnakoli podobnost (z resnično, pravo moralo) zgolj golo naključje.

Neki dijak, ki „se ni upal podpisati“, je imel na tako moralo svoje lastne poglede in jih je tudi zapisal, ne vem pa ne, če se je revež zavedel, da je tudi on sam produkt te iste morale:

„Socialistično moralo odlikujejo poštenost, iskrenost, odkritost, moč volje in pogum, strogo izpolnjevanje vseh obveznosti do tovarištva, družine, družbe.“ Kaj se zgodi v marsikomu, ko prebere zadnji (zgoraj citirani) odlomek v učbeniku za STM pri odstavku „Proletarska morala“, kaj naj naredim: naj se zasmejim tej naivnosti in odidem na sprehod ali naj se zamislim nad svojo amoralnostjo (socialistično)? Ali sem moralen v imenu socializma, ko pa sem (glede na odnose v šoli) prisiljen v enem šolskem dnevu šestkrat obračati misli, zatirati lastno mnenje — scati po vetru? Ali je moralno gledati učitelju v oči in mu reproducirati njegove misli (že tolikokrat vržene in prežvečene med vegetirajoče učence)? Kje sta moja moč volje in pogum, ko se vsak večer sesedem semle v gugalnik in kolnem čez vse, dokler ne postanem od slabih misli zaspan? Ali je moj pogum v tem, da se na avtobusu pogovarjam, da je stara za francoščino čisto zadeta,!

Ostanejo mi retorična vprašanja. Ostaja resnica, da živimo v normah, povsod prežeti s klerikalno moralo, s slovenskim fatalizmom zaljubljeni v Prešerna in svoje življenje. Življenje si vztrajno krojimo na „smeš“ in „ne smeš“. Vse odnose nam oblikujejo v zgodnji mladosti priučene zapovedi naše morale. Iz povsem otroške, naivne odkritosrčnosti se počasi levimo v zrele ljudi z razvitim obrambnim mehanizmom. Izberemo si ljudi, ki bodo naši življenjski prijatelji, in tiste, ki bodo naši sovražniki.

Vsaj enkrat pa se srečamo sami s seboj, z vso svojo zlaganostjo in vulgarnostjo. Zaprti v varnosti eksplodiramo, vpijemo čez sistem, krade-mo sami sebi, ubijamo sami sebe in do nezavesti onaniramo Z novim jutrom rastemo naprej.

Pomislite, kaj bi zraslo iz človeka, ki bi živel s socialistično moralo, tako kot je definirana zgoraj, v zavesti! Po mojem bi bil to konglomerat Robina Hooda, zatrtega slovenskega srednješolca in partizanskega prvoborca.

Dijak, ki se ne upa podpisati

Zgoraj omenjeni ameriški časnikarski poročevalec, Cyrus R. Sulzberger, se je v jeseni leta 1941 mudil na ruski fronti, to je prav v tistem času, ko je bil nemški vdor v Rusijo v največjem zagonu. Iz njegovih opazovanj o takratnih dogodkih in o vodilnih osebnostih tistega časa, smo izluščili orisa dveh oseb, ki bosta naše bralce zanimala: poljskega generala Vladislava Andersa in generala Rdeče armade A. A. Vlasova:

Proti koncu tistega poletja je Moskva sklenila, da bo uporabila preživele poljske oficirje in vojake, raztresene po zaporih v Sovjetski zvezi po racijah 1940, ko si je Rusija z Nemčijo razdelila Poljsko. Pravim „preživelih“, zakaj, kakor smo polagoma odkrivali, Rusi so poklali velikansko število poljskih oficirjev v mračnem Katynskem gozdu. General Władysław Anders, določen za poveljnika novih poljskih sil, me je kmalu potem, ko so ga spustili iz zaporov v Lubjanki, sprejel v ponovno vzpostavljeno veleposlaništvo. Avgusta so Andersa preselili v udobnejšo celico, ga začeli briti, ga vojaško pozdravljati in ravnati z njim z nenadno vljudnostjo. Sodeč po obilnejši hrani je bilo očitno, da ga poskuša NKVD zrediti, preden bi ga spustila na prostost.

Anders je bil bivši konjenik strogega obraza in je še vedno uporabljal palico, ko sem govoril z njim. Rane iz bojev 1940 se mu še niso povsem zacelile. Zapisal sem si: „Anders je prvič zvedel za nemški napad, ko je slišal eksplozije bomb nedaleč od svoje celice. Kmalu nato se je pojavil njegov ječar in ga vprašal, ali lahko kaj naredi za njegovo nogo. Anders mu je odgovoril, da je zaprt že dobro leto in da se ni nobeden brigal zanj. Rekel je, da ne vidi razloga, zakaj bi se moralo to spremeniti. Ječar je vztrajal. Potem je Anders rekel: Vem, zakaj se tako ženete. Rusija je zdaj v vojni.“

Sredi oktobra je bilo očitno, da se je začela nova kriza. Nemci so sprožili ofenzivo pri Smolensku in so začeli prodirati po glavni cesti proti Moskvi. Prebili so obrambne sisteme in samo z mobilizacijo milice in policije se je Stalinu posrečilo zamašiti vrzel. Ženske in šolarje so poslali kopat strelske jarke in postavljat okope v predmestjih prestolnice. Diplomatski zbor so neuradno obvestili, da ga bodo kmalu preselili bolj na vzhod.

Naposled so nam 15. oktobra ukazali, naj se pripravimo na nagel odhod. Močno je snežilo...

Imel sem srečo, da so me peljali v armado nove zvezde na sovjetskem obzorju, generalnega poročnika A. A. Vlasova, ki je bil takrat na vrhu svoje kariere. Postal je najuspešnejši operativni poveljnik generala Žukova in je napredoval v širokem loku okrog in skozi nemški sektor severno in severozahodno od Moskve, mimo Klina in Volokolamska.

Nihče ni slutil, da bo Vlasov končal svojo blestečo kariero kot izdajalec z najvišjim činom v drugi svetovni vojni. Nemci so ga ujeli julija 1942 in pozneje je privolil, da bo eden izmed sto tisočev vojnih ujetnikov, ki so jih nacisti zajeli, rekrutiral armado za Hitlerja. Na koncu je s svo-

jim izdajalskimi četami za hip zavzel Prago, a se je umaknil pred prodirajočo Rdečo armado in se vdal ameriškim silam generala Georgea Pattona. Patton ga je izročil Sovjetom, ki so ga obesili.

Vlasov je bil takrat narodni junak; bil je velik mož, visok 180 centimetrov. Njegovo velikost je še poudarjala generalska kučma iz jagnječevine. Imel je dolg, navzgor zavihan nos in debele naočnike. Če se je kdo z njim pogovarjal na prostem, se mu je na nosu kmalu nabral majhen zamet in stekla na naočnikih so se mu orosila.

V snegu pride Vlasov. Pravi velikan, pokrit z veliko, sivo kučmo, ki je na vrhu rdeča. Pove nam, da je pravkar poslal motorizirane enote in smučarje, da bi zavzeli Volokolamsk. Predhodnica že zapira nacistom zadnjo črto umika. Vlasov pojasnjuje, da druga skupina napada Volokolamsk z juga in ker so na zahodni strani gosti gozdovi, nacisti ne morejo uiti. „Mislim, da so v pasti,“ pravi.

Res, ironija usode!

—o—

Komunistični režim je dvignil slovensko narodno zavest na najvišjo možno stopnjo razvoja. Težko je verjeti taki trditvi, pa imajo vendarle le prav tisti, ki... ne verjamejo. Pa pogledjmo tale primer:

„Achtung - los!“

V sredo, 23. I. 1980, sem z velikim zanimanjem gledal televizijski prenos slaloma „Pohorska zlata lisica“. Ni kaj reči, kljub skoraj nemogočim vremenskim razmeram odlično organizirano tekmovanje in odličen televizijski prenos. Kar dobro mi je delo, ko sem gledal tekmovalke cele vrste narodov v majicah z napisom našega slovenskega Maribora. V športni zagnanosti skraja ob dobri slovenščini televizijskega reporterja sploh nisem opazil, da je kaj narobe, ko mi nenadoma zazveni ob startu neke tekmovalke nekako iz ozadja glas starterja: „Achtung - los!“ Kar zagozmalozelo mi je po hrbtenici. No, tisti, ki so imeli s to besedico „los“ opravka, še prav posebno v Mariboru ob času okupacije, si bodo ta občutek kaj lahko priklicali v spomin. V dobri veri, da je bil starter morda le vljuđen do nemške tekmovalke, sem pri naslednjih startih še prav posebej pazil. In glej ga, šmenta, vse tekmovalke je poslal po strmini z istim poveljem, Francozinje, Rusinjo, Madžarko, Italijanke itd., da **tudi Slovenke**. Malo zmeden sem ob tem pogledal, če morda na majicah ne piše „Marburg“. Potolažen sem ugotovil, da je tam vendarle Maribor, naš slovenski Maribor.

In še mimogrede: vzporedno ob lepem slovenskem napovedovanju televizijskega reporterja sem kar naprej nekje iz ozadja slišal napovedovanje časov „siebenunddreissig — fünfzehn, sechzehn“ itd., le tu in tam nekako mimogrede tudi kak slovenski čas. Skoraj se mi je zdelo, da je slalom „Pohorska zlata lisica“ nekje v Avstriji.

Prireditelj smučarski klub „Branik“ je po moje slovenski klub in to še klub s prav značilnim imenom. Menim, da bi po pomenu besede moral biti **branik** naše krvavo priborjene svobode in še posebej **branik** slovenske besede prav na svojem delovnem okolišu ob naši severni meji. Ali ni dovolj, da naši manjšini onstran te meje kratijo pravico do materinega jezika vkljub pravno veljavnemu 7. členu državne pogodbe,

Pa še to: prosim, nobenega izgovora, da je šlo morda spričo tekme mednarodnega značaja za kakega delegiranega starterja! Pri vseh zimskošportnih prenosih nedavno nazaj smo slišali, da so starterji uporabljali jezik države, kjer je bilo tekmovanje, in da so na prvem mestu uporabljali domači jezik. Mislim pa, da je bil starter Slovenec; če to drži, ga naj bo v dno duše sram!

Imamo športni izraz „start“, razumljiv vsem športnikom sveta, zato opravimo kar na kratko z za nas sramotilnim „Achtung - los!“ enkrat za vselej.

Ernest Bolka, Štefanova 24, Ljubljana
(Teleks št. 6/80)

—o—

Nekatere neprijetne komentarje prinaša tudi pismo z naslovom „Zakaj se ponižujete v Trstu?“, iz katerega izpisujemo:

Sami veste, kako drviyo Jugoslovani v Trst in Gorico kupovat potrebne, še bolj pa nepotrebne stvari. V Gorici je znana veleblagovnica Standa. Tukaj se posebno ob koncu tedna kar tare Jugoslovanov in tako puščajo v blagajnah lepe denarce. Pa se zgodi, da je neki Jugoslovan parkiral svoj avto pred izhodom Standinega skladišča. Zato je napovedovalka v slovenščini po mikrofону javila, naj lastnik avta s številko to in to premakne avto, ker ovira vhod v skladišče. Pa prihiti nadzornik oddelka in jo nahrulil, kdo da ji je dovolil, da oznanja v slovenščini, in naj se to ne zgodi nikdar več... Blagovnica pa nabito polna jugoslovanov, to se pravi, strank.

Drug primer v istem marketu, malo pred božičem. Mati iz Maribora zgubi v gneči oba otroka... Kam naj se obrne? Pa ji moj prijatelj svetuje, naj se obrne k napovedovalki, in jo pospremi tja. In ta začne takole nekako: „I bambini Tonci e Aniza si presentino al primo piano, dove li aspetta la mama“, („otroka Tonči in Anica naj se javita v prvem nadstropju, kjer ju čaka mama.“) Moj prijatelj pove napovedovalki, da so ti ljudje iz Maribora in so prvič v Italiji. Kako naj razumejo ta tuji jezik mati in otroka? „Mi je žal, toda govoriti v slovenščini nam je prepovedano.“ Torej ste Jugoslovani še vedno take mevže, da če vas brenejo v rit skozi ena vrata, pridete spet skozi druga noter...

Pa še en tak primer: v ulici Via Mamelli, tam kjer je bila nekdanja znana Kavarna Bratuž, je sedaj trgovina s pleteninami (majice, nogavice itd.) Lastnik te trgovine je neki Istran, zagrizen italijanski nacio-

nalist. Trgovina je prepolna Jugoslovank in Jugoslovancev, na vsak meter pulta pa je po ena prodajalka, nekatere lomijo tudi slovenščino. Gospodar se seveda ne poniža toliko, da bi se naučil malo tega „barbarskega jezika“. Nekoč se je celo izrazil, da se mu gnusi prešteti ta jugoslovanski denar (dinarje). Zaslužil pa je že milijone in milijone z Jugoslovanci in vsake toliko pridno kupuje kakšno hišo v mestu ali stanovanje. (Danes stane v Gorici srednje veliko stanovanje od 30 do 50 milijonov lir.) Vidite, kake mevže ste. Da ne govorimo o nadutosti in ošabnosti trgovcev v Trstu, to je poglavje zase... V Vidmu je vse bolj vpludno in tudi bolj poceni, pa so marsikateri od vas to spoznali in začeli zahajati tja.

Druga resnica je v članku „Slovenska zdomska uganka“, da je skoraj milijon Jugoslovancev na delu v tujini. In to večinoma v zahodni Nemčiji in Avstriji, to se pravi, da pridno „pucate škornje“ tistim bivšim okupatorjem, ki so strahotno mučili in pobijali ne samo nas, Slovane, ampak tudi druge narode, predvsem pa Žide. Ali se ne spominjate več Auschwitzta, Dachaua, Buchenwalda itd.?

Pa se boste mogoče hitro oprali s tisto „žajfo“, češ ti ljudje, namreč zdomci, prinesejo lepe denarce (ali pa pošiljajo družinam domov). Vprašam pa vas, koliko teh najbolj zdravih sil naroda se bo vrnilo. Nemci in seveda tudi Avstrijci lepo ponemčujejo jugoslovanske otroke in če hočejo imeti državljanstvo, jim kmalu ustrezajo...

—o—

Mislimo, da ni prvič, ko izrekamo tole našo misel: da je namreč najbolj uspešna propaganda za našo politično emigracijo v svetu v tem, da pospešujemo branje časopisov, revij in knjig, ki izhajajo „doma“ in povečujejo „dosežke“ komunistične partije in samoupravne družbe. Nekatere dosežejo svoj učinek že s tem, ker so popolnoma neužitelne, druge pa so prava poslastica za našo stran. Naslednji sestavek „Slovenščina v posebni rabi“ je nekam dolg, vendar dosti zgovoren in bodo družboslovci pa še kdo drugi, lahko potegnili zanesljive zaključke. Tudi ta je iz TELEKSA:

V časopisih, radiu in na televiziji, torej v „politično informativnih sredstvih“, se pogosto pojavljajo besede, fraze in reklamna gesla, ki se bohotijo kljub grozljivi puhlosti pomenov, razvodeneli splošnosti, patološki topoumnosti ali ledeni birokratski vzvišenosti. Pojav je že toliko razširjen, da lahko brez dvoma govorimo o epidemiji, ki nevarno ogroža naš razum, našo vest in temeljne moralne vrednote. V tej smeri se prispevek navezuje na témo svobode katedre. V nadaljevanju se torej ne mislim ukvarjati s slovenskim pravopisom, temveč z moralnimi in etičnimi razsežnostmi „slovenščine v posebni rabi“.

1. Spomnimo se, kolikokrat slišimo za borben poziv po „prežemanju nečesa s samoupravno vsebino“ ali za tehtno ugotovitev, da nekaj „globoko pronica v vse pore našega sistema“, za akcije, v katerih „morajo poprijeti odgovorni dejavniki na vseh ravneh“ ali celo za „samoupravno življenje“ (?)

neke skupnosti oziroma delovne organizacije. Najmanj, kar lahko ob takih meditacijah ugotovimo, je, da nas vedno znova prizadenejo, čeprav je težko reči, zakaj. Slišijo se, kot bi jih izrekla nezemeljska bitja, ki se nerodno izražajo, a bi bila rada prijazna, nam naklonjena. Prav zato tankovestno izbirajo besede, da nas z njimi niti slučajno ne bi užalili. Izražajo se z bogu dopadljivimi prispodobami, ki morejo biti razumljive slehernemu, svojo voljo izražajo posplošeno, da bi ne razdražili posameznika, poučujejo nas le z zadržano potrpežljivostjo. Toda ker je v tem leporečnem žuborenju le redkokdaj tudi kakšno zrno soli, nam misli uhajajo drugam in zlobneži izkoriščajo priložnost, da se naslanjajo ob asociacijah, ki jih „prežemanje s samoupravno vsebino“ ali „globoko pronicanje v vse pore“ sproža. Pravzaprav je pričakovati, da misel, ki naleti na suhoparno domišljijo, najde najbližji izhod v ironijo. Množica karikaturistov živi na ta račun!

Tudi dobronameren odnos do tega pojava, to je, da te neslanosti spregledamo in vendarle skušamo najti pomen, se konča s trpkim spoznanjem. Kajti če še drži, da je način izražanja odraz načina razmišljanja, potem nas primeri vodijo do zelo pomenljivih sklepov.

Vsekakor je to del tistega nabuhlega leporečja, katerega orgazmične izlive nam je dano spremljati na ljubljanski televiziji, kadar s prirediteljem poroča priljubljeni Tomaž Terček. Njegov slovar je neprekosljiv v potenciranju vzdušja, ki ga terja značaj prireditve, sega pa od vznesene bolečine do lepljive prijaznosti ali klene hudomušnosti. Včasih ga zanese tudi ob vodenju TV dnevnika, da postane čisto domač; toliko da nam ne zleze v stanovanje, ko nam ob slovesu pokloni očetovski nasvet, zabeljen s ščepcem ljudske modrosti.

Toda pogledjmo si nevarnosti leporečja v njegovi skrajni posledici.

Kolikokrat smo priče pojavom, ko slišimo ali beremo komentarje o žgocem problemu, ki grozi razburkati javnost, pa je ta prikazan na uglasen način in obdan z optimistično navlako do te meje, da navsezadnje izzveni kot povsem pričakovan, nedolžen pojav, nevreden zgubljanja besed (gospodarska kriza in z njo povezano pomanjkanje vseh vrst nudi ugodno klimo za bohotenje leporečja te vrste; o problemu, ki se npr. vleče skozi desetletje, govorijo, kot da se pojavlja včeraj).

Na ta način je doseženo dvoje: odstranjena je nevarnost mučnega ugotavljanja krivde za nastali položaj, z namernim krhanjem ostrine problema pa je zamegljena prava podoba o njem in hkrati odvrnjena pozornost. Tako je pregled nad realnim stanjem prikrit, s tem pa tudi odzeta možnost presoje in odločanja o njem; leporečje je torej posebna oblika manipulacije! Zgleda, da si lahko delimo izkušnje avantgardističnega dramatika Heinerja Müllerja, ki pravi:

„...Tudi v deželi, iz katere prihajam (NDR), zastira smog javnih občil množicam pogled na resnični položaj, ugaša jim spomin in jim sterilizira fantazijo...“

(1) Groteskne oblike manipulacije, prikazane kot nedolžni „jezikovni po-

pravki“, odkrivamo v praksi preimenovanja nekaterih pojavov. Trenutno je še svež primer, ko so jedrnatno besedo „štrajk“ skušali zamenjati z omedlno „začasno prekinitvijo dela“. Neverjetno drzno svetohlinje: birokrat, ki živi od presežne vrednosti, ki jo ustvarjajo delavci v neposredni proizvodnji, si jih upa podučevati, da so njihovi štrajki le „začasne prekinitve dela“! Se uresničujejo grozljive vizije iz socialno utopičnih romanov, kot je Orwelovo leto 1984?

2. Klinični primeri slaboumja nas zalivajo iz reklamnih sporočil. S televizije nam npr. neutrudno sporočajo: Veselite se življenja in vzklikajte; Jupii!“ Prav rad bi videl, da bi se jim enkrat ta želja izpolnila in da bi poslušni Slovenci začeli neusmiljeno jodlati; nihče jih ne bi mogel ustaviti in šele takrat, si mislim, bi na televiziji doumeli svoje početje. Domišljija pa mi odpoveduje, ko si skušam predstavljati, kaj bi se zgodilo, če bi sledili vsem namigom, ki nam jih v imenu reklame servirajo: grozljivo popačen svet, v katerem bi le še etiketa pričala, da gre za samoupravni socializem...

Zavedam se, da razprava v tej smeri presega okvire naslovne teme tega spisa. Je pa v tesni zvezi s tematiko svobodne katedre. Učinki reklam in sporočil tega kova so namreč nevarno podobni onim, ki jih razširja epidemija leporečja; ne le, da razkrajajo naš razum, temveč nas dobesedno ponižujejo na raven zarukanih butcev, ki jih morejo zadovoljevati še tako ceneni triki. Kako naj sicer razumem lascivna „diskretna“ nagovarjanja, kot da z njimi predpostavljajo, da bomo slepo nasledili malomeščanski predstavi o tem, kako se lovijo muhe na med!

3. Doslej opisani primeri zbledijo ob skovankah, ki jim niti ne vemo pravega pomena.

„Polresnica“ je ena izmed njih.

Odkod ta beseda? Kakšne potrebe so jo porodile? In kaj pravzaprav natančno pomeni? Kajti polresnica vsekakor ni resnica, je nekaj manj od nje, ni pa niti laž.

Od nje ne zvemo ničesar o tem, ali je sporna trditev bližje resnici ali laži. Jasno je le to, da oznaka „polresnica“ terja zelo natančno razlago problema, ki ga zadeva — razlago, ki omogoča samostojno presojo o njem (te pa, mimogrede, praviloma ni bilo!).

Človek, ki mu je očitano, da govori polresnice, je malome obdolžen, da laže — po čemer bi sodili, da je beseda prej sinonim za laž kot pa plaho izražen dvom o neoporečnosti neke trditve. Vendar se niti na tako sklepanje ne moremo zanesti, ker se opira le na dosedanje slabe zglede. Razmejevanje je torej popolnoma odprto in prepuščeno osebnemu tolmačenju, kar s pridom izokriščajo mnogi, ki nimajo dovolj čiste vesti, da bi uporabljali besedi „resnica“ in „laž“. Seveda, saj se lahko skrijejo za besedo „polresnica“, s katero se izogneje tveganju: z njo je namreč le namignjeno, ni pa izrecno rečeno, da kdo laže, torej očitka ni treba dokazati! Resnica in laž sta dobili hibridni nadomestek; kako uglajeno in brez truda je zdaj mogoče diskreditirati človeka!

„Polresnica“ je podla beseda.

„Polresnica“ je izdajalska beseda.

Kot vsi prej navedeni primeri je le orodje za manipulacijo, kajti podpira stremuštvo, poniglavoost in zahrbtnost — torej pojave, ki so z deklarirano socialistično moralo nezdržljivi.

Svojevrsten stranski učinek „slovenščine v posebni rabi“ je — kot opažam —, da se težko in vedno teže tekoče izražam. Izogibati se moram množici besed, ki so bile že tolikokrat zlorabljene, da so se jih oprijeli novi (konotativni) pomeni. Zdaj me odbijajo, ker zvenijo potrjeno. Epidemija leporečja mi uničuje besedni zaklad. Res je, da nekaj globoko pronica „v vse pore našega sistema“. Toda s televizije pa kar naprej gnjavijo: Veselite se življenja in vzklikajte: Jupi!

P. S. V Slovenskem pravopisu (DSZ, 1962) besede „polresnice“ ni.

—o—

„Še pred koncem leta 1980 — vojna! Tako je napovedal pred kratkim bivši sovjetski general Piotr Grigorenko. Grigorenko je vzbudil pozornost skorajda pred 20 leti, ko se je pritožil pred najvišjimi oblastniki Sovjetske Zveze zaradi njene osvajalne politike. Zaradi te predrznosti je bil prištet najprej vrstam oporečnikov, pozneje pa interniran v bolnišnico za duševne bolezni.

Po dolgih letih trpljenja je prišel na svobodo po posredovanju Združenih Držav Amerike, ki so uspele zamenjati ga za nekega špijona KGB (sovjetske tajne policije), ki je imel svoj delokrog na področju Washingtona.

Dandanes, že pri svojih 73 letih, general Grigorenko, še vedno zavzema odklonilno stališče do politike Brežnjeva kot je bil prej dosleden v svojem zadržanju do politike Stalina in Hruščova. V drugi polovici marca je stari general znova vzbudil pozornost vojaških krogov Zahoda, ko je napovedal, da bo Sovjetska Zveza še pred koncem leta posegla z oboroženo silo v Zahodno Evropo. Nekaj dni pozneje je v razgovoru s predstavnikom argentinske revije SOMOS Grigorenko podal razloge za tako napoved.

Da se nevarnost takega posega Sovjetov v Zapadno Evropo predoči v vsej svoji verjetnosti, je treba imeti pred očmi predvsem sovjetsko strategijo na celi zemeljski obli. Prvi korak v tej smeri je bil storjen že z zasedbo Afganistanske odskočne deske, ki pa je imela v prvi vrsti namen preizkusiti stopnjo reakcije v različnih deželah Zahoda. V tem smislu so dosegli dokajšen uspeh, saj so lahko ugotovili razpoke v bloku svobodnega sveta, ki je še prav posebno oslabiljen zaradi dezinformacije, ki jo v svetovnem javnem mnenju izvaja sovjetska propagandna služba. Za Grigorenka Afganistan v malo daljšem roku prav lahko služi kot naboj, ki bo vžgal tretji svetovni požar.

Do napovedi, ki jo je podal Grigorenko, so njega pripeljala sledeča opazovanja: že več tednov sem je opažati znatne premike vojaštva v češko-slovaški, ki jih cenijo na šest oklopnih divizij in dve topničarski. Ves

ta vojaški aparat stoji pod poveljstvom generala Mihajloviča Majorova. Poleg tega je treba pripisati pomembnost obisku, ki ga je napravil admiral Gorčov, poveljnik sovjetske mornarice v vrhovih Vzhodne Nemčije.

Nič manj aktivna ni sovjetska vojaška strategija na drugih področjih sveta. Tako je pred časom sklepala pogodbe s predsednikom otokov Cook v Tihem oceanu, kjer naj bi SZ gradila svoje pomorsko oporišče. Na otoku Grenada, v Karibskem morju pa je opaziti mrzlično delovanje 50-ih kubanskih inštruktorjev, ki organizirajo takoimenovano ljudsko armado. Istočasno SZ gradi obrambno linijo iz betonskih konstrukcij vzdolž cele svoje meje s Kitajsko. Stari tanki modela T-34 in T-10 so bili uporabljeni kot statične utrdbe in vzdani v ta obrambni zid, iz katerega edinole štrle oklopni stolpci, s topovi vred. Ves ta sistem topovskega ognja pa je seveda napol avtomatsko veden od daleč s pomočjo elektronskih radarskih naprav.

Za primer izbruha tretje svetovne vojne ima SZ med drugimi več ali manj skrivnimi orožji na zalogi tudi precejšnjo količino plina sarina. Količina ene desetinke do treh desetink miligrama tega plina v enem litru zraka ima na odraslo osebo popoln smrten učinek... Iz nedavnih raziskavanj o zalogah in načinu uporabe tega plina so prišli do neverjetno grozečih zaključkov: 25 bombnikov bi prav lahko preneslo in odvrгло 250 ton tega plina na široka naselja Pariza, Londona ali Frankfurta.

Zato priporoča Grigorenko rekoč, da je edini možni način preprečiti v zadnjem trenutku izbruh tretjega svetovnega požara s tem, da se ravna z Sovjetsko Zvezo res na skrajno trd način, kajti najmanjše opuščanje lahko povzroči ta strašanski izbruh.

Tem temačnim napovedim generala Grigorenka pa je dodelila še večji odstotek verjetnosti izredno pojačena aktivnost vrhovnih štabov obeh vojaških blokov, ki si stojita nasproti v Evropi, poleg tega pa še svareča opozorila in prošnje sv. očeta Janeza Pavla II. Pa ne samo v deželah severne poloble, izredno diplomatsko aktivnost je opazati tudi v deželah, ležečih na jug od zemeljskega ravnika, prav doli do rtiča Hornos. Čeprav so bila šušljanja o medsebojnih vojaških dogovorih v tem smislu uradno zanikana, je le težko verjeti, da bi bila brez vsakršne osnove. V tej perspektivi predvsem je tudi upati, da bo spor Argentine s Čile v doglednem času srečno zaključen.

—o—

Iz slovenskega koledarja pred 121 leti prinaša tržaško Gospodarstvo, št. 1286, zgovorne podatke o prebivalstvu:

Med zanimive podatke lahko štejemo tudi tiste pod „Pregledom vse zemlje“, kjer je govor o številu prebivalstva na zemlji in v posameznih državah, pa tudi na celinah. Tako naj bi bilo tega leta na svetu 1200 milijonov prebivalcev, takratna Avstrija, pod katero smo spadali tudi mi, pa je štela 36.488.000 prebivalcev. Od tega je bilo:

Nemcev	7.870.720
Slovanov	14.802.750
Italijanov	5.500.000

Romunov	2.276.000
Madžarov	4.866.550
„druzih“	1.172.460
Slovencev je bilo takrat v Avstriji 1.212.950 in to na	
Kranjskem	451.890
Štajerskem	371.560
Koroškem	90.530
Primorskem (Goriška, Istra, Tržaško)	220.970
Ogrskem	48.230
Beneškem (Videmsko okrožje - takrat)	29.770

Vsekakor so ti podatki zanimivi in bi jih lahko primerjali z današnjimi, posebej glede Koroške, kjer so živeli Slovenci v 11 takratnih okrajih, v Primorju v 13, na Beneškem pa v štirih.

Koledar posveča precej prostora „rodopisu avstrijske cesarske hiše“ tja do predočetov bratov in sester, cesarjevih, pa tudi vojaštvu, „vsega cesarstva“. Vseh vojakov je takrat štel cesarstvo 648.000 in seveda je bilo glede na narodnost v tej vojski največ Slovanov, to je kar 333.400, Nemcev pa — 168.000. Brez dvoma zanimiv sestav vojske, če prištejemo k temu še Romune, Madžare in ostale, kar je končno ob znanih odnosih vladajočih do drugih narodov in narodnosti moralo pripeljati do zloma „cesarstva“.

—o—

Ko smo že pri štetju prebivalstva, pogledjmo še podatke, ki jih iz uradnega štetja leta 1910 v Zedinjenih državah Amerike prinaša AMERIŠKA DOMOVINA, št. 14/80:

Vladni statistični urad za ljudsko štetje v Washington, D. C., je objavil 2. decembra 1913 podatke o narodnosti ljudstev v Zedinjenih državah Amerike na podlagi uradnega štetja leta 1910.

Leta 1910 je po uradnem ljudskem štetju živelo v ZDA 183.431 Slovencev, 93.036 Hrvatov, 5.505 Dalmatincev, 26.752 Srbov in 3.961 Črnogorcev.

Skupno število inozemcev v ZDA je znašalo meseca aprila 1910 13.515.886, ali 14,7% od skupnega števila prebivalcev v ZDA.

Uradno navedeno število Slovencev v Ameriki leta 1910 je bilo najbrž dejansko znatno večje, ker se je mnogo Slovencev takrat priglasilo kot Avstrijci, ker so pač prišli iz Avstrije in so kot Avstrijci tudi lažje dobili zaposlitev. Delno velja to tudi za Hrvate.

—o—

Nekaj številk o verskem tisku v Sloveniji, ki je zelo verjetno edini, po večini nemarksistični in domoljubni tisk. Iz števila izvodov se da upolno sklepati, da je naša domovina samo rdeče pobarvana, da pa pod to rdečkasto skorjo še vedno živi in utriplje resnična Slovenija:

Mesečnik Ognjišče je za letošnji januar posvetil prilogo pomembnejšim verskim publikacijam v republiki Sloveniji. V zapisu lahko beremo, da imajo naslednje razveseljive naklade: mladinski mesečnik Ognjišče 90.000

izvodov, otroški mesečnik **Mavrica** 50.500, list za bolnike **Prijatelj** 8.000, tednik **Družina** nad 100.000, pastoralna revija **Cerkev v sedanjem sveču** 2.300, revija za duhovnost **Božje okolje** 2.700, frančiškanski mesečnik **Srečanja** 3.000, časopis za študente in izobražence **Bilten**, ki izhaja osemkrat letno, pa 4.300.

Pratika, ki jo izdaja Zadruga katoliških duhovnikov v Ljubljani, je letos izšla v nakladi 95.000 izvodov, zbirka celjske **Mohorjeve družbe** pa v nakladi okoli 50.000 izvodov.

To seveda še ni ves tisk, saj manjkata reviji **Znamenje** in **Bogoslovni vestnik** ter vrsta manjših in krajevnih listov. (Mladika, št. 1/80)

—o—

Zdaj pa še številke, ki se neposredno tičejo prav nas. Po božični številki Družine,

ki je bila v veliki meri posvečena našemu vprašanju, podajamo v naslednjem nekaj statističnih podatkov, zlasti še koliko je slovenskih zdomecev — po podatkih njihovih dušnih pastirjev — po državah Zahodne Evrope: ANGLIJA 800; AVSTRIJA 8.000; BELGIJA 2.000; FRANCIJA 20.000; ITALIJA (brez Julijske krajine in Benečije) 4.000; NEMČIJA 50.000; NIZOZEMSKA 800; ŠVEDSKA 3.500; ŠVICA 5.000.

(AMERIŠKA DOMOVINA, 17/80)

—o—

Pa zapišimo še nekaj o 13. smučarski olimpijadi, ki se je končala letos v severnoameriškem Lake Placidu. Kot je že znano, je največji uspeh dosegel ameriški drsalec na ledu, Eric Heiden, ki si je zagotovil kar pet zlatih kolajn. Ni pa toliko znano, da Heidenova stara mati še govori slovensko-

(NOVI LIST)

—o—

O Titovih Zbranih delih poroča NOVI LIST:

Te dni je izšlo prvih deset zvezkov Titovih zbranih spisov, ki bodo ob koncu šteli 40 knjig. Za delo je dalo pobudo predsedstvo Zveze komunistov Jugoslavije leta 1972, malo pred predsednikovo 80-letnico. Uredniški odbor, v katerem so predstavniki vseh republik in avtonomnih pokrajin, so opravili najtežavnejše opravilo. Zbrali so spise, ki se skrivajo pod 20 psevdonimi in ki so bili napisani do vojnih let. Med njimi so že čisto pozabljeni članki, neobjavljena pisma in podobno. Na dan je tako prišlo, da je bil Tito vsaj desetkrat zaprt med letom 1914 in 1928, ko so ga obsodili na pet let...

3.500 strani prvih desetih zvezkov Titovih zbranih spisov osvetluje tudi krizo, ki je zajela jugoslovansko komunistično partijo v njenih odnosih s Kominterno v letih 1937-38. Iz tega obdobja so objavljena številna Titova pisma komunističnim voditeljem doma in v tujini.

Z naslednjimi zvezki bo delo urednikov verjetno dosti lažje, saj je za povojno obdobje gradivo na razpolago.

Ko se govori že o tolikih psevdonimih (po slovensko: lažnih imenih), se ni čuditi, če se kdo vpraša: kaj pa oseba, ali je lahko ostala ista?

„...ljudje so izginjali čez noč in nihče ni smel vprašati, kam so bili odpeljani. Videl sem mnogo, mnogo krivic!“ Besede, ki jih je spregovoril Tito o življenju v Moskvi v tridesetih letih (20. stoletja) in jih je zapisal Vladimir Dedijer na strani 313 Titovega življenjepisa.

„...tisoči so izginili čez noč in nihče še danes ne sme vprašati, kje so pokopani.“ Teh besed pa v Titovih življenjepisih, ki izhajajo doma „pod svetlim soncem“, danes še ni...

Zakaj se junaški Tito takim krivicam ni uprl, ali pa vsaj odpovedal službo svojim delodajalcem, Dedijer ne pove.

— o —

„Člani Centralnega komiteja Jugoslavije, ki so živeli v tujini, so imeli sorazmerno dobre plače... (Tito, Dedijer str. 315-16). Tisti, ki so, na primer, delovali v Franciji, so dobivali 2000 frankov mesečno.“

Ali je bilo torej govorjenje o moskovskih plačancih izmišljeno?

— o —

Letošnja majska številka Nove Hrvatske prinaša v zvezi z demitologizacijo (rušenju v nebo povzdigovanih bajk), do katere neizbežno pride po smrti tako imenovanih veličin in nesmrtnikov, prva doslej nepoznana odkritja o življenju nekdanjega jugoslovanskega predsednika. Povzema jih iz italijanske revije „L'occhio“, ki je na Hrvaško poslala svoja časnikarja, kjer naj bi le-ta ugotovila, da Žarko Broz ni bil sin prve uradne žene Rusinje Ane Pelagijeve Denisove Bjelorusove, ampak je bila njegova mati danes 71 let stara Olga Karaula, živeča v Bjelovarju. Ta je poznejšemu maršalu dala prvega otroka pri svojih dvanajstih letih in pozneje še dva druga. Od vseh teh je danes živ samo še Žarko.

Relata refero — kar smo brali, priobčujemo, vendar z navedbo tozadavnega vira. To poročilo pa se seveda ne ujema z življenjepisom, katerega avtor je znani Vladimir Dedijer.

— — —

Po Pavlihovi Pratici 1978 so na Madžarskem priznani naslednji prazniki: Novo leto, Velika noč, Velikonočni ponedeljek, 1. božični dan 2. božični dan. Tako je za železno zaveso.

V napredni Ljudski republiki Sloveniji pa so nedelavni dnevi prvi, drugi in tretji januar, 27. april, spomin na ustanovitev Protiimperialistične fronte (ki je potem menjalo dlako, svoje čudi pa ne), 1. in 2. maj, 4. julij in 22. julij, Dan vstaje slovenskega naroda z berglami komunistične partije, 1. november, dan umrlih, pa ne vseh svetnikov, in 29. november, ko je neodgovorna partija zadobila popolno neodvisnost.

* * *

V isti Pratici v sestavku o ljubezni do narave beremo:

„Zato ob iskanju neoskrujenih lepot vedno pogosteje ugotavlja, da je bilo nekoč na Slovenskem več narave, sedaj pa več svinjarije.“ (str. 13)

Ta nekomična oznaka se nanaša na onesnaženje okolja, mirne duše pa se vzame lahko tudi na splošno.

Brali še nismo in tudi drugače nam ni znano, da bi katerikoli „znanstvenih“ inštitutov, „posvečenih“ zbiranju gradiva „o veličastni narodno-osvobodilni borbi“ poobjavil (v kritični ali nekritični izdaji) vsebino vseh številk SLOVENSKEGA POROČEVALCA (od prve do zadnje številke!), uradnega glasila komunistične OF.

Ali so se zgodovinarji in „zgodovinarji“ tega obdobja slovenske zgodovine, pa tudi ves mladi rod, ki ponižno časti komunistično partijo na prestolu in je slep od zaverovanosti vanjo, kdaj vprašali, kako je mogoče, da tako važen dokument — kot bi bile vse številke Slovenskega Poročevalca, združene v en sam mogočen zbornik — še ni bil in še dolgo ne bo izdan. Ko bi se to zgodilo, bi se pač marsikomu odprle oči!

—o—

O pokojnem ljubljanskem nadškofu dr. Pogačniku in njegovem zadržanju do domačih komunističnih oblasti, kakor tudi o mnenju, ki naj bi ga imel do pomorjenih in preživelih domobrancev, je bilo — posebno med nami v zdomstvu — veliko deljenih mnenj. Zato ne bo odveč, če zapišemo tukaj izjavo zelo ugledne osebe, ki smo jo slišali (ne brali), in ki vrže lepšo luč na lik umrlega nadškofa.

Izjava omenja doslej javnosti neznano članstvo poznejšega nadškofa v vrstah Slovenske legije, organizacije, ki je poslala večji del svojih članov v Slovensko domobranstvo. Dr. Pogačnik je bil aktiven član te organizacije, saj se je še zadnji torek oz. zadnjo sredo pred našim umikom čez Ljubelj udeležil kot član trojke njenega sestanka.

Drugič: da je dr. Pogačnik, razumljivo da že kot nadškof, v Rimu odločno zanimal govorice, po katerih naj bi ob neki priliki izjavil, da ne mara na obisk v Argentino, ker da bi tamkaj moral gledati bivše Hitlerjeve domobrancelce. Da ni rekel niti tega niti temu kaj podobnega.

Tretjič: da je neki nekdanji pripornik v ječah „ljudske“ republike Slovenije pričal, kako je dr. Pogačnik nekega dne v zaporu po dolgem mučenju, ko je zaradi le-tega izgubil trenutno razsodnost in prisebnost, dal izjave vpričo svojih sobratov, ki jih je naslednjega dne, ko so se posledice mučenja delno razblinile, odločno prekal; in da je spodbujal svoje soujetnike, naj bodo trdni in naj se kljub vsemu dobro držijo.

—o—

Čeprav je novica sama na sebi že stara, bo morda za koga le še nekaj novega. Prinašamo jo iz januarske SLOVENSKE DRŽAVE:

V Rimu se širi govorica (rimski dopisnik National Catholic Reporterja Peter Hebblethwaite jo je objavil v tisku), da je kardinal Wojtyła obiskal patra Pija, znanega frančiškana — stigmatika. Ta mu je napovedal, da bo izvoljen za papeža, toda da bo vladal le kratko časa in da se bo končalo njegovo papeževanje v krvi. Tako si razlagajo, zakaj si papež ne dovoli dovolj počitka. Njegov delavnik je tako naporen, da bi ga redko kdo zmogel.

* * *

Edvard Kocbek je lansko leto 27. septembra izpolnil 75 let. Prav za njegov rojstni dan mu je NOVI LIST izpod peresa pisatelja Leva Detela poklonil slavospjev, ki daleč presega vse meje dovoljenega, tudi ob takih prilikah, ko je navada, da se povzdignejo znane ali še neznane odlike slavljenca.

Do takega nezmernega v nebo povzdigovanja pa more priti le človek, ki piše iz skrajne, morda nehotene nepoučenosti ali pa hoté skriva pogled pred očitnimi dejstvi, katerih povzročitelj je Edi Kocbek posredno ali neposredno bil in so takšne širine in pomembnosti, da vržejo skrajno slabo luč na človeka, ki jih je ostvaril ali pa pomagal soostvarjati.

O osebnosti, delovanju in delu in odgovornosti Edvarda Kocbeka v predvojnih in medvojnih časih se je čulo in zapisalo že več plati zvona, tako da ne more biti nobenega poštenega opravičila za tako nemarno nepoučenost, ki jo s tem svojim člankom Lev Detela pokaže.

„Jezik resničnega in velikega pisatelja je jezik odkritega priznanja, odkritega spoznanja, odprtega bližanja resnici,“ zatrdi sam Detela v imenovanem slavospjevu, z jasnim namenom postaviti Kocbeka za subjekt takšnih atributov. Da vzamemo za veljavno tako opredelbo in tak prikaz resničnega pisatelja, potem se ne bi mogla niti pisec slavospjeva niti slavljenci pisatelj lastiti tega naziva. Lepe besede niso nujno tudi resnične besede, leporočje samo ne odkupi vsebine.

Kdo le, na primer, lahko najde vsaj drobec človekove veličine v Kocbekovem bednem samo-zagovoru, ko v družbi komunističnih kriminalcev ponižno (in potihoma) razglablja o potrebnosti in upravičenosti Ehrlichove „justifikacije“. Kdo more presojudati Kocbekovo človečnost, ne da bi se ustavil ob tistem perverznejšem povečevanju odločanja za Ehrlichov umor ali proti njemu, ne da bi se sploh sklepalo o njegovi krivdi ali nedolžnosti.

Sicer pravita Pahor in Rebula v svoji knjigi o Kocbeku, da nobena likvidacija ni mogla Kocbeka tako prizadeti kakor likvidacija človeka, o katerem bo morala zgodovina, ki je ne bo pisala strast, priznati, da je bil vsaj tako velik Slovenec, kakor je bil velik antikomunist — vendar, ali ni sta prav v teh besedah pokazala na veličino Ehrlicha in majhnost Kocbeka?

Res je, dokler ni odprtega bližanja resnici, ni velikega pisatelja, še manj pa velike osebnosti!

—o—

VESTNIK, žal, za „naše“ domače policijske „organe“ ni tuji tisk iz tujine.

Saj piše Naš Delavec, ki izhaja v Ljubljani, da „*pred nikomer ne skrivamo tega, kar pišejo in govorijo ter poročajo o nas zunaj naših meja, po svetu. Naši obmejni organi ne zasegajo potnikom iz tujine tujega tiska.*“ (marec 1980)

Domači tisk pa Vestnik tudi ne more biti, saj bi bilo čudno slišati, da je na Slovenskem dovoljen le tuji in ne domači tisk.

Kakšne baže bo torej naš list, da ne more legalno domov?

* * *

Iz Ljubljane je odšel v kamniško tovarno kovanih izdelkov (danes „Titan“), ki je imela okrog 150 delavcev. V Kamniku je Joža preživel več mesecev. Sodeloval je pri delu v sindikatu in je kot dober telovadec stopil v „Sokola“. Na obroke si je kupil sokolski kroj in ga nosil ob svečanostih. Nasproti sokolski telovadnici so imeli svojo telovadnico klerikalni „Orli“.

„Tu smo se preganjali vsak dan. Sokol je bila nacionalna, projugoslovanska, antiavstrijska organizacija, Orli pa so bili proti vsemu temu.“

To so Titove besede, ki jih je zapisal Dedijer v njegovem življenjepisu (str. 66). Kakšna pa je bila orlovska organizacija, pa najlepše povedo verzi iz ORLOVSKE HIMNE, ki je navduševala in dvigala „k soncu, k svetlobi“ več rodov slovenskih fantov in deklet:

DVIGNITE, ORLI, V JASNE VIŠINE
KRILA PONOSNA MLADE MOČI!
SOVE SE SKRIVAJO V NIZKE TEMINE,
K SONCU, K SVETLOBI OREL HITI.

GOZDI ŠUMEČI KLANJAJO GLAVE,
BURNI VIHARJI DIVJE BESNE,
OREL ZRE MIRNO V SINJE VIŠAVE,
STRELE IN GROMI GA NE PLAŠE.

ZORA MLADOSTI, SILA KREPOSTI,
V ŽILAH NAM POLJE NARODA RAST,
V TRUDU IN ZNOJU, POLNEM RADOSTI,
DOMU GRADIMO SLAVO IN ČAST.

MATI SLOVENIJA, TVOJI LJUBAVI
OREL JUNAŠKO KLANJA SRCE,
NAROD SLOVENSKI, K NESMRTNI SLAVI
TVOJI SE NAŠE SILE BORE.

K BOŽJEMU SONCU DVIGNIMO KRILA,
VEČNE LJUBAVI VABI NAS ŽAR.
Z NEBNE VIŠINE ORLA BO SILA
KRIVDO IN SUŽNOST RAZBILA VSEKDAR!

Dr. Evgen Lampe

* * *

7. junija leta 1941 je odpeljal prvi transport od nacistov preganjane Slovence v Srbijo. To je bilo še v času Protiimperialistične fronte in medenih tednov slovenskih komunistov z nemškimi okupatorji. Dobro bi bilo vedeti, kdo so bili vsi ti po Nemcih izgnani slovenski narodnjaki in kakšna je bila njih nadaljnja življenjska usoda. Upali bi se trditi, da ni bilo enega pravovernega komunistu med njimi.

* * *

In zopet beremo v Pavlihovi PRATIKI (ne vemo, če je smešno ali resno rečeno, da je bila 27. aprila 1941 na pobudo KPS ustanovljena OF. Naj nam Pavliha ne zameri, če tudi njega popravimo: takrat je bila namreč ustanovljena Protiimperialistična fronta. Če danes „obhajate“ to kot praznik OF, je stvar vašega okusa in vaše potrebe po uživanju mamil — svobodo pač imate, da počnete to, kar drugi hočejo — zgodovinska dejstva pa le jemljite malo bolj resno!

* * *

Do zgodovinske resnice komunistom res dosti ni. Zato mirne duše oziroma, tebi nič meni nič, lahko zapišejo, da se je 5. maja v Ajdovščini postavila prva slovenska vlada. Točno rečeno: prva komunistična vlada.

Ko smo že pri tem, pa povejmo še, kako so si komunistični funkcionarji že vnaprej razdelili ministrske stolčke, ne da bi dosti vprašali „ljudske organe“, ki so takrat predstavljali ljudsko oblast.

V „Obrazih“ Josipa Vidmarja beremo takole:

Pripravili smo proglasitev prve slovenske vlade. Na svečani seji predsedstva Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta sem v imenu tega foruma izročil mandat za sestavo vlade Kidriču. Ko sem to izrekel, je nastal nejasen premor, ki sem ga v živčnem stanju, zakaj trenutek je bil zgodovinski, hotel prebroditi, zato sem svečano vprašal Kidriča, ali mandat sprejme: „Sprejemem,“ je odgovoril jasno, šepetaje pa meni: „Kaj hudiča pa sprašuješ?“ Odgovoril sem mu tudi šepetaje: „Iz zadrege“. Kidrič se je nasmehnil, jaz pa sem se v tem že znašel; odredil sem kratek odmor, med katerimi naj bi mandatar zadnjič pregledal listo, ki jo je imel že sestavljeno. (Obrazi, str. 390.)

—0—

Nuestro silencioso homenaje
al luchador por la Paz
en la Yugoslavia y en el mundo,
Presidente Josip Broz Tito
Sociedad Yugoslava de Socorros Mutuos
Asociación Mutual Eslovena Yugoslava "Triglav"
Comisión de la colectividad yugoslava
pro Festejos Patrios.

Esta solicitada fue publicada por las tres entidades suscriptas el día 6 de mayo próximo pasado en el diario "Clarín" de Buenos Aires. A nuestro entender la firma de "Comisión de la colectividad Yugoslava pro Festejos Patrios" está bien puesta.

Zgornji oglas so podpisana društva objavila v argentinskem dnevniku "Clarín" 6. maja letos. Opazili smo, da je podpis "Jugoslovanske Komisije za praznovanje Narodnih Praznikov" popolnoma na svojem mestu.

DRUŠTVENE VESTI

Občni zbor D S P B v Gilbertu

Občni zbor se je vršil 27. aprila 1980 pri društvenem tajniku ob udeležbi 11 članov, 11 pa jih je bilo opravičenih zavoljo velike oddaljenosti.

Predsednik Franc Krulc odpre občni zbor, pozdravi navzoče člane, našega duhovnega vodjo, g. župnika šuštaršiča, odmoli molitev v spomin padlih in pomorjenih soborcev in nepozabnega zveznega predsednika Karla Mauserja.

K prvi točki zapisnika poroča tajnik, da je društvo izgubilo zvestega člana, prezgodaj umrlega blagajnika Metoda Menarta, ki je bil vseskozi odločen protikomunist in trden v svojih načelih in zelo priljubljen med člani našega društva. Za Menartom je blagajniško funkcijo prevzel član in odbornik Andrej Pučko, ki je še naprej obdržal funkcijo kot tiskovni referent; nadalje da je društvo priredilo lepo uspelo spominsko proslavo v juniju na dan Sv. Rešnjega Telesa in piknik in da sta se dva odbornika udeležila občnega zbora Zveze SPB v Torontu in romanja k spominskemu križu v Midland.

Po prebranem zapisniku preidemo k točki: duhovna misel. Duhovni vodja g. Janez šuštaršič vplete v svojo misel razlago o verstvih in zmešnjavi teh verstev v Ameriki in po svetu. Člani so mu živo sledili z raznimi vprašanji. Predsednik se je gospodu toplo zahvalil za njegova izvajanja, ki so na člane naredila ugoden vtis, saj marsičesa o vsem tem nismo vedeli ali ne razumeli do danes.

Poročila. Tajnik poroča o prejetih in odposlanih dopisih in o ostalem, kar je že zgoraj omenjeno.

Blagajnik poroča o prejemkih in izdatkih, da je naročnina za Vestnik in članarina za l. 1979 poravnana, ter da je bil prebitek poslan za tiskovni sklad za Vestnik, ki da prihaja z veliko zamudo, včasih po več mesecev.

Preglednik Miha Sodja poroča, da so knjige v redu in da blagajnik zasluži vse priznanje.

Predsednik poroča o udeležbi na občnem zboru Zveze v Torontu, z zmerno udeležbo in o romanju naslednjega dne, ki je bilo nad vse pričakovanje lepo in obisk zelo velik.

Po predlagani in sprejeti razrešnici starega odbora preidemo na volitve odbora za sezono 1980/81.

Na ponovne predloge, naj ostane stari odbor za naslednjo poslovno dobo, je ta sprejel in ostalo je vse po starem; predsednik se je zahvalil za zaupanje.

Pri predlogih in slučajnostih je bil sprejet predlog, da se sprejme Antona Menarta, sina pokojnega Metoda Menarta, kot člana v naše društvo.

Ker se ni nihče več oglasil k besedi, je predsednik Franc Krulc zaključil občni zbor z molitvijo in se zahvalil za sodelovanje in udeležbo; gospodinje so pa postregle z okusno malico, nakar smo ostali v prijateljskem razgovoru.

Tajnik: Pavel Bajda, l. r.

SPOMINSKI DAN

Zadnjo majniško nedeljo, 25. maja, je društvo SPB Cleveland počastilo spomin 35-letnice Vetrinjske tragedije s sv. mašo zadušnico, ki jo je daroval č. g. Jože Cvelbar in v pridigi z odločnimi besedami opozarjal številno množico, ki se je zbrala k tej daritvi, na grozodejstva in trpljenje, ki ga je našemu narodu povzročil brezverski komunizem.

Pri sv. maši sta prepevala slovenski mladinski pevski zbor pod vodstvom g. Mihaela Vrenka in moški zbor, ki ga je vodil g. Rudi Knez, deloma pa je bilo ljudsko petje, ki so ga prenašali zvočniki po romarskem prostoru Lurške Matere božje na Chardon Rd., koder se je spominska svečanost vršila.

Kakor vsako leto, so tudi letos slovesnost povzdignile številne narodne noše, ki so v sprevedu spremljale duhovnika od zbirališča pred cerkvijo do lurške votline, kjer se je sv. maša darovala. Na čelu spreveda so odborniki nesli slovensko in ameriško zastavo in venec v spomin in počast padlim, pobitim in umrlim Slovincem.

Popoldne pa so bile na pokopališču Vernih duš molitve za umrle, ki so jih opravili gg. Cvelbar, Božnar, Kumše in Simčič, in jih je prepletalo ljudsko petje. Po molitvah pri križu so se duhovniki in ljudje še skupno ustavili in molili ob grobu Karla Mauserja, Joška Intiharja, Silvestra Sekneta, dr. Kreka in šentviškega organista Martina Košnika, ki je umrl lani v avgustu in je bil član DSPB in je pripravljal in vodil petje pri društvenih prireditvah. Na Intiharjev in Seknetov grob, kjer počivata prostovoljca - borca proti komunizmu v Vietnamu, je društvo položilo šopek rdečih nageljnov, ki ga ne more položiti na prepovedane grobove borcev za svobodo doma.

Svečana zbranost je vladala med udeleženci spominskega dne tako pri sv. maši kot na pokopališču, dokaz da so se res v duhu srečali s tistimi, katerim je bil ta dan posvečen.

Sreca mrtva govori:

Ne pozabite nas nikdar!

Spoštovani!

Prejmite moje lepe pozdrave iz še vedno mrzle Minnesote. Končno se Vam zopet oglašam.

Prejeli smo Vestnike — št. 10-11-12. — Na Veliko soboto je zavojček dospel. — Bolj rečeno prišepal, ves kruljav, zmečkan, že skoro brez ovojnega papirja. Zvezan pa zelo dobro.

Da, zavojček zbit kot „turška fana“. Ko bi on mogel govoriti, koliko bi povedal o svojem štiri in pol mesečnem potovanju iz Argentine do Minn. Prav gotovo bi se spodtaknil ob pošne bogove, ki so jim prevelike plače vzele vsak smisel za resno odgovorno delo na poštah. Povedal bi kako po naših poštah odrivajo, in puščajo po predalih drugojezične publikacije, časopise in ostalo pošto! Pri tem pa domače časopise in drugo, kar bruhajo med ljudi.

Pritožbe o ameriški poštni upravi so na dnevnem redu.

Torej, da se vrnem nazaj k predmetu. Upam, ste prejeli pred Božičem moje sporočilo, da vršim blagajniške posle sedaj jaz. In „Vestnike“ pošiljajte na moj naslov. Večina naročnikov „Vestnika“ mi je že izročila denar za leto 1980 — pa z vprašanjem, kje je ostali Vestnik? Tako nisem imel poguma s pobiranjem nove naročnine. — Dne 27 aprila imamo sestanek (občni zbor) borcev, bom dobil ves denar in Vam ga takoj pošljem. — Čas nam neverjetno hitro beži, nam se pa nabirajo leta. Zopet sta med nami dva fanta „polnoletnika“, ki sta dosegla prvih 70 let.

Prvi to Miha Sodnik. Lani v novembru je bilo 70 let, ko je prijoval v ta solzni svet — v prelepi Vodiški fari — vas Bukovca pri Mengšu. Nekdaj doma je pridno tesaril. Tu na Gilbert pa izdeluje lepe in trpežne kuhinjske kabinete. Miha je še vedno ves fantovski in cvetoč, kot takrat na „štelengi“ s pušeljcem na prsih, ki mu ga je deklé dala. Le številke 70 pa ne obrajta posebno. Zato je njegova obletnica zdrsula neopazno v večnost. Obljubili pa smo Mihi, da ga letos za 71 prav gotovo vsi obiščemo. —

Naš drugi 70-letnik je pa Pavel Bajda. Ko so njega kupovali, se je drl in kričal kot jesihar na vasi. Ženske so ga mirile, kolikor se je dalo. Rojenice so mu pa prerokovale, da bo ta neugnanec enkrat še govornik ali pa slaven pevec. Mali Pavelček je zagledal luč sveta v štepanji vasi — pri Ljubljani. štepanja vas je že od nekdanj znana po pridnih pericah. Na gotove dni v tednu so stale te perice v dolgih vrstah ob potoku s privihanimi krili, ter tolkle po perilnikih perilo ljubljanske gospode. To je bil skromen, pa stalen zaslužek okoliških vasi. Teh navad menda ni več, ker so jih izpodrinili pralni stroji. Rojenice so Pavelčku prerokovale prav! Pavel je še danes dober pevec basist, pri našem cerkvenem zboru. Pred leti je pel pa kar pri treh različnih zborih. Vsakemu pevcu se posuši grlo. Tudi Pavel, če ima družbo, ga rad zvrne kozarček ali dva, kar mu korajžo da. Pavel še vedno rad barva hiše, ker je to njegov poklic. — Da ne pozabimo! Pavel je obhajal 70-letnico letos marca. Hčerke so mu pripravile presenečenje, kot je tu navada. Vsi povabljeni smo imeli res lepo in zabavno popoldne.

S tem neham ta dopis in Vas lepo pozdravljam. Bog živi,

Andrej Pučko

DUELO NACIONAL

Declarase duelo nacional por el fallecimiento del Excelentísimo señor Presidente de la República Socialista Federativa de Yugoslavia, Mariscal Josip Broz Tito.

D E C R E T O

Nº 947

Bs. As. 8/5/80.

VISTO que el 3 de mayo de 1980, ha fallecido en la ciudad de Liubiana el Excelentísimo señor Presidente de la República Socialista Federativa de Yugoslavia, el Mariscal Josip Broz Tito, y

CONSIDERANDO:

Que el Gobierno argentino participa con hondo pesar del duelo que

aflije al país amigo por tan sensible desaparición.

Por ello,

EL PRESIDENTE DE LA NACION ARGENTINA DECRETA:

Artículo 1º — Declárase duelo nacional durante tres días a partir de la fecha, por el fallecimiento del Excelentísimo señor Presidente de la República Socialista Federativa de Yugoslavia, Mariscal Josip Broz Tito.

Art. 2º — La bandera nacional permanecerá izada a media asta durante tres días en señal de duelo, en todos los edificios públicos de la Nación, así como en las unidades del Ejército, la Armada y la Fuerza Aérea.

(Boletín Oficial)

De los sentimientos que al respecto abriga la inmigración eslovena de posguerra, perseguida y ultrajada en los años de guerra y posguerra por sus ideales de libertad y justicia y sobre todo por su estilo de vida cristiano, no cabe duda alguna.

Esta es una comunidad que tiene sus mártires diseminados por millares en todos los ámbitos de nuestra patria de origen eslovena y cuyo acceso a sus tumbas está prohibido o desconocido.

Y no debe haber tampoco duda alguna con respecto al espíritu que alienta a nuestros jóvenes y la inquietud que los invade, sangre de nuestra sangre y sangre de nuestros héroes. Corresponde destacar que hay algún centenar de ellos que forman como reservistas en las filas del glorioso Ejército Argentino.

Y por último, no cabe duda alguna, que por encima de cualquier otro interés predominan o deberían de predominar los sagrados intereses del honor y la justicia.

En esta oportunidad nos vienen a la mente las palabras que hace poco pronunció el almirante Massera, ex integrante de la Junta Militar:

“Cuando la defensa de nuestros derechos soberanos es una declamación sin contenido: cuando tratamos de justificar acuerdos internacionales carentes de sentido; cuando no defendemos con vigor nuestras Malvinas y alguno las negocia; cuando no distinguimos al amigo del enemigo, sino al que compra del que no compra; cuando los intereses pecuniarios superan a los intereses nacionales. El problema es moral.”

(La Nación, 15-6-80)

—o—

Kakšen je bil odziv na to novico v vrstah slovenskih zdomcev v Argentini, tistih, ki so zaradi idealov svobode in pravice, predvsem pa zaradi svojega krščanskega prepričanja med zadnjo svetovno vojno in še po njej pretrpeli toliko krivic, **ne more biti nobenega dvoma.**

Vedeti je treba, da ima ta zdomska skupnost svoje mučence in vzornike posejane širom slovenske domovine in ji je dostop na njih grobove prepovedan in zabranjen ali pa celo nepoznan.

Ne more biti nikakršnega dvoma tudi o prepričanju in nezadovoljstvu, ki preveva velik del naše mladine, kri naše krvi in kri naših junakov. Treba je poudariti, da jih je že več sto, ki služijo ali pa so odslužili vojaški rok v slavni argentinski vojski.

Končno velja poudariti, da prav tako nimamo prav nobenega dvoma o tem, kako je potrebno, da so vprašanja časti in pravice vedno in povsod postavljena na prvo mesto.

Ob tej priliki nam pridejo na misel besede, ki jih je še pred kratkim izrekel admiral Massera, bivši član vrhovne vojaške junte:

„Kadar se pa dogaja, da je obramba pravic suverenega naroda le še golo deklamiranje brez prave vsebine; in se dogaja, da poskušamo opravičevati neke svoje mednarodne pogodbe, ki prav za prav nimajo nobenega smisla; kadar se dogaja, da svojih pravic do Malvinskih otokov ne branimo z vso potrebno silo in se najde nekdo, kateremu so lahko le predmet neke kupčije; ko se zgodi, da **že ne ločimo več svojega prijatelja od naših sovražnikov**, ampak vidimo razliko le v tem, kaj nam kdo prodaja ali kaj kdo od nas kupuje; kadar so torej finančne koristi postavljene nad splošne koristi naroda — tedaj je vse to prav za prav le vprašanje MORALE!“

Spodvihan rep je trdna opora! (družboslovska definicija iz Pavlihe)

Po slovenskih komunističnih virih

je Josip Broz - Tito umrl

v Ljubljani 4. maja letos.

De mortuis nil nisi bene — O mrtvih
samo dobro! (latinski pregovor)

Tiskovni sklad Karla Mauserja

Trobec Franc	10.000	Tičar Beno	5.000
Javoršek Jože	5.000	Vester Franc	5.000
N. N.	5.000	Žakelj Franc	5.000
Albreht Jože	5.000	Skubic Tone	5.000

Za zavetišče škofa Rožmana so darovali

(Od 16. 2. 1980 do 31. 3. 1980.)

	v pesih:		
Milač Marko	50.000	Repar — družina	300.000
Kred. Zadruga „Sloga“ ..	320.000	Inž. Matičič — družina ...	30.000
Mikuž Olga	5.000	Za gradnjo Zavetišča:	
Simčič Lojze	10.000	Truden Slavko	100.000
Kastelic Anton	10.000	v dolarjih:	
Vrhovec Ela	12.000	N. N., Kanada	20
Benedičič Miha	50.000	v pesih:	
Leskovec Alojzij	50.000	N. N., Argentina	500.000
Škulj Ela	100.000	N. N., Argentina	167.375
N. N., Buenos Aires	900.000	Potočar Milena	5.000
Dolček Dobrila	50.000	Duh. Malenšek Ivan	20.000
Matevžič Janez	100.000	Za gradnjo Zavetišča:	
N. N., Argentina	100.000	Dolenc Vencelj	295.000
Dr. Est Jože	5.000	Dimnik Dušan	50.000
Makovec Ivan	4.000	Inž. Matičič Anton	50.000
Jeločnik Avgust	4.000	V sp. na pok. <i>Terezijo Bukovec:</i>	
Jeronič Marija	200.000	Repar Jože	50.000
Križ Milan	2.000	V sp. na pok. <i>Amalijo Hartman:</i>	
Gričar Franc	4.000	Repar Jože	20.000
Rev. Škerbec Jože, cerkve-		Inž. Matičič Ant. — druž.	30.000
na nabirka pri sv. maši		Bodnar Anton — družina	100.000
v Zavetišču 30. 3. 1980	122.000	Fink Neda in Marta	30.000
V sp. na pok. <i>Amalijo Hartman:</i>		V spomn na pok. <i>Milico Kralj:</i>	
Burja Jože	10.000	Inž. Matičič Anton - druž.	20.000
V sp. na pok. <i>Francko Šmajd:</i>		Repar Jože — družina ...	20.000
Štefe Jernej	50.000	v dolarjih:	
V spomin na pok. <i>Ivanko Owen:</i>		Starič Lojze, Kanada	100
Tome Valentin	10.000	N. N., Cleveland	6
Mesto cvetja na grob pok. očeta		V spomin na pok. <i>Berto Lobnik:</i>	
— starega očeta Alojzija Štravs,		Dejak France	10
umrlega v domovini:			

Dokumenti o komunistični revoluciji v Sloveniji

Objavljamo seznam dokumentarnih knjig, ki jih je mogoče naročiti na naslovu: Duh. Dr. Filip Žakelj, Cerrito 2250, 1752 Lomas del Mirador, Prov. Buenos Aires, Argentina.

	dol.
Odperti grobovi, II. zvezek:	2
Odperti grobovi, III. zvezek:	3
Odperti grobovi, IV. zvezek:	4
Pravi obra OF, 1. zvezek: (skoraj pošel).....	2
Pravi obraz OF, 2. zvezek:	3
Pravi obraz OF, 3. zvezek:	4
Komunizem, kot ga jaz poznam:	2
Taboriščni arhiv priča, 1. zvezek:	3
Taboriščni arhiv priča, 2. zvezek:	3
Taboriščni arhiv priča, 3. zvezek:	3
Taboriščni arhiv priča, 4. zvezek:	3
Revolucija pod Krimom:	5
Revolucija v Hotedršici:	2
Pastirjev glas v tujini, 1. zvezek:broširan 3, vezan 4	

Te cene veljajo za Argentino, izven Argentine pa stane vsaka knjiga en dolar več, ker je toliko poštnih in drugih stroškov.

Na razpolago je tudi obširna dokumentarna knjiga: „Revolucija okoli Limbarske gore. V tisku pa sta še dve knjigi: „Škuljev“ arhiv in Palme mučeništva na slovenskih tleh.

Te dokumentarne knjige vsem zelo priporočamo!

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 6830

Propiedad Intelectual
Nº 53.342 —23-4-80—
R. Falcón 4158, 1407 Bs. As.